

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 30. septembra 1949

Številka 39

Atomska eksplozija v Rusiji

Predsednik Truman je pretekli petek objavil, da imajo dokaze o nedavni atomski eksploziji v Sovjetski zvezi. To izjavo je predsednik Truman podal v uradni objavi zastopnikom tiska.

Dobro poučeni krogi menijo, da zaradi izjave predsednika Trumana o atomski eksploziji v Sovjetski zvezi ni pričakovati nobene izpremembe v politiki Združenih držav na polju atomske energije. Vendar pa prevladuje mnenje, da ta izjava poudarja potrebo izdelave sistema mednarodnega nadzorstva, ki naj napravi konec tekmovanju na polju izdelovanja atomskega orožja. Vlada Združenih držav je pripravljena ob vsakem času skupno s sovjetskimi oblastmi izdelati načrt za nadzorstvo.

Nadalje prevladuje mnenje, da po šest atomskega orožja s strani Sovjetske zveze ne povečuje verjetnosti vojne niti ne bo zaradi tega do vojne neposredno prišlo. Možnost vojne zavisi od nacionalnih vprašanj in od vojaškega položaja. Z ozirom na nov položaj nimajo Združene države napraviti drugega kakor počakati možnih sprememb v sovjetski politiki.

Čeprav ne more nihče v naprej napovedovati zadržanja Sovjetske zveze zdaj, ko imajo tudi oni atomsko orožje, obstaja vseeno upanje, da bodo Sovjeti imeli isti čut odgovornosti, kot ga je imel Truman, ko je objavil eksplozijo prve atomske bombe.

Sovjetom se ni več treba bati monopola atomskega orožja s strani Združenih držav. Zaradi tega pomirjenja bi lahko sodelovali pri resni proučitvi vprašanj svetovnega nadzorstva nad atomsko energijo.

Politika Združenih držav temelji na zdravi podlagi; zaradi Trumanove izjave se politika ne bo izpremenila v bistvu. Čeprav je mnogo strokovnjakov mislilo, da Sovjetski zvezi ne bo uspelo izdelati atomskega orožja pred letom 1952, ni politika Združenih držav nikdar temeljila na tej domnevi. Vedno so razmišljali o potrebi čimprejšnjega nadzorstva nad atomsko energijo.

Načrt, ki so ga izdelali v zadnjih treh letih in kateremu nasprotuje Sovjetska zveza, uživa popolno podporo Združenih držav, Velike Britanije in

Kanade, to je držav, ki so med vojno izdelale atomsko bombo. Atomske naprave vseh držav bi prišle po tem načrtu pod nadzorstvo mednarodne oblasti, ki bi imelo potrebna poblastila za nadzorovanje. Na ta način bi bilo onemogočeno vsako prikrito delovanje za proizvodnjo atomskega orožja.

Glavna točka tega načrta je načelo, da se mora najprej nadzorstvo potem pa uveljaviti konvencijo, ki prepoveduje atomsko orožje. V nasprotnem primeru bi ne bilo nobenega jamstva, da bodo vse države spoštovale določila konvencije. Ko bi načrt stopil v veljavo, ne bi smelo biti delovanje medna-

rodnega nadzorstva izpostavljeno vetu in samo ta ustanova bi lahko dovoljevala raziskovanje in razvoj na atomskem področju v miroljubne namene.

Sovjetska zveza je do sedaj vedno nasprotovala temu načrtu, češ da krši tradicionalne državne pravice, da omogoča „vohunstvo“ na sovjetskem ozemlju in da pomeni nadvlado Združenih držav na atomskem področju. Zaradi tega stališča se do sedaj še ni posrečilo izvesti načrta, dasiravno je velika večina za to. Kar pa je sovjetska udeležba pri predloženem sistemu nadzorstva bistveno važna, tudi večina na more sprejeti tega načrta.

Oster govor Višinskega pred UNO

Pretekli petek je govoril pred glavno skupščino Združenih narodov sovjetski zunanji minister Višinski. S svojim govorom je zopet poslabšal vzdušje umirjenosti, ki sta ga povzročila govora ameriškega zunanjega ministra Achesona in francoskega zunanjega ministra Schumana, ki se je v svojem govoru zavzel za sprejem Avstrije med Združene narode ter poudaril, naj bi štiri velesile prišle še pred volitvami v Avstriji do uspešnega zaključka razgovorov o avstrijski državni pogodbi.

Višinski je v svojem govoru predlagal, naj bi pet velesil sklenilo med se-

boj mirovno pogodbo, da na ta način odstranijo s sveta nevarnost vojne. Ob enem, ko je izrazil ta predlog, pa je ostro napadel Združene države in Veliko Britanijo, češ da ustanavljata napadalne bloke z namenom oslabiliti Organizacijo Združenih narodov. Po njegovem mnenju je Severnoatlantska obrambna pogodba prekršila določila Listine Združenih narodov. Oster govor, s katerim je zahteval, naj glavna skupščina obsodi britansko-ameriško politiko, nikakor ni ustvaril spravljivega vzdušja.

Bevin o dvolični igri Sovjetske zveze

Na zasedanju glavne skupščine Združenih narodov je govoril tudi britanski zunanji minister Bevin, ki je v svojem govoru pokazal posebno igro Sovjetske zveze, kot „prijateljice miru“. Nadalje je britanski zunanji minister jasno pokazal, kdo je do sedaj preprečil vsak dogovor o nadzorstvu nad atomsko silo in kdo je sejal vse od zaključka svetovne vojne naprej nered in nemir v svetu.

„Ako bi Sovjetska zveza le malo popustila v svoji ozkosrčnosti,“ je rekel zunanji minister Bevin, „in ako bi se hotela resno udeležiti mednarodnega nadzorstva nad atomsko silo, bi mogla biti atomska bomba že prepovedana. Krivda je na strani Sovjetske zveze. Sovjetska zveza se je vedno protivila vsaki razpravi o načrtu za nadzorstvo atomske sile z edino izjemo nedostatega osnutka takega načrta, ki ga je predložila ona sama.“

Z ozirom na razvoj položaja v Berlinu je rekel minister Bevin: „Za kritično stanje v Berlinu je odgovorna edino Sovjetska zveza. S tem je Sovjetska zveza povzročila strah na vsem svetu. Ako je pri tem kdo pokazal veliko mero potrpežljivosti, so bile to zapadne velesile. Le odločnosti zapadnih velesil pa se imamo tudi zahvaliti, da je zmigalo načelo Združenih narodov in da je prišlo vsaj do delne rešitve berlinskega vprašanja.“

Nadalje je govoril Bevin o položaju na Balkanu in je rekel: „Višinski se bo mogoče še spomnil, kako je bilo z njegovim obiskom v Rumuniji, kako je odstavil tam vlado in kako je postavil drugo, ki je pod nadzorstvom sovjetske vlade. Višinski se bo tudi spomnil, kako je bila uničena neodvisnost Bolgarske in kako je bila uničena tamkajšna opozicija. Spomnil se bo nadalje na položaj na Madžarskem, kjer je morala odstopiti svobodno izvoljena vlada in končno se bo spomnil, kako ni-

koli niso bile dovoljene svobodne volitve na Poljskem, četudi je bilo to dogovorjeno v Potsdamu. Pri tem moram omeniti še z obžalovanjem, da je na Češkoslovaškem bilo uničeno vse ono, kar sta ustvarila Tomaž Masaryk in pa predsednik Beneš.“

Niti ena dežela ni vodila tako imperialistične politike, kot jo vodi Sovjetska zveza, ki pa ima svoja lastna vrata čvrsto zaprta, da ne pride resnica iz zunanjega sveta do sovjetskih narodov. Sovjetska zveza smatra verjetno, da je pravi mir le oni, ki temelji na zahtevah Politbiroja. — Jugoslavija je bila miroljubna dežela le tako dolgo, dokler je našla milost pri Politbiroju, sedaj pa je postala preko noči država, ki ščuva na

KARDELJ OBTOŽUJE SOVJETSKO ZVEZO

Jugoslovanski zunanji minister E. Kardelj je v svojem govoru pred glavno skupščino Združenih narodov izjavil, da se mora baviti z gotovimi „protidemokratičnimi metodami Sovjetske zveze, ki jih ta uvaža napram federativni ljudski republikli Jugoslaviji.“ Obtožil je Sovjetsko zvezo politike stalnega vmešavanja v notranje zadeve Jugoslavije, pri čemer se ne sramuje nobenega sredstva, da privede državo pod „inozemsko nadoblast“.

RAJK OBŠOJEN NA SMRT

Budimpeštansko sodišče je obsodilo v soboto bivšega madžarskega zunanjega ministra Laszla Rajka, Szalija in Szonya zaradi veleizdaje na smrt. Paul Justus in Lazar Brankov sta bila obsodena na dosmrtno ječo. General Palfy pa se bo moral zagovarjati še pred vojaškim sodiščem.

ZNIŽANJE VREDNOSTI NEMŠKE MARKE

S pristankom visokih komisarjev zapadnih treh velesil je bila razvrednotena z 23,8% tudi nemška marka, ki je bila do sedaj vredna približno 4 avstrijske šilinge. — V zvezi z znižanjem vrednosti marke bodo na novo odločili tudi cene za premog, koks in jeklo.

Znižanje vrednosti nemške marke je v zvezi z znižanjem vrednosti angleške funta. O tem razpravlja te dni britanska poslanska zbornica. Vlada bo zagovarjala znižanje vrednosti in bo zahtevala, da ji poslanska zbornica izrazi zaupnico.

Boljši odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo

Avstrijski zvezni kancler dr. ing. Figl je izjavil v nedeljo, da je prišlo v zadnjem času do boljših odnošajev med Jugoslavijo in Avstrijo. V zadnjem času so se gospodarski odnošaji z Jugoslavijo razvili v korist obema državama. Šklepi kupčij, ki so bili doseženi na dunajskem velesejmu, dajejo povod upanju na normalizacijo odnošajev. Ravno kar je Jugoslavija povabila vodilne avstrijske gospodarstvenike na obisk, ki bo služil gospodarskemu zblizanju.

Ameriški senat je odobril načrt vojaške pomoči

Ameriški kongres je odobril načrt vojaške pomoči, toda senat in zbornica si nista edina glede višine zneska, katerega naj Združene države nakažejo državam, ki so članice atlantske obrambne pogodbe, in drugim prijateljskim državam. Senat je odobril načrt, ki predvideva izdatek 1.314.010.000 dolarjev, kot sta ga predložila odbora za zunanje zadeve in za oborožene sile. Ker pa je predstavniška zbornica odobrila načrt le za 869.515.000 dolarjev, mora biti razlika med zakonskima načrtoma obeh kongresnih zbornic odpravljena na skupni seji.

Veliki štirje se posvetujejo o Avstriji

Zunanji ministri štirih velesil so se sestali v ponedeljek zvečer v New Yorku, da bi se posvetovali o avstrijski državni pogodbi. Razen zunanjih ministrov Achesona, Bevina, Schumana in Višinskega so bili pri posvetovanju navzoči tudi namestniki zunanjih ministrov za avstrijsko državno pogodbo.

Posvetovanje je imelo bolj značaj privatnega razgovora in ne seje sveta zunanjih ministrov. Po seji je rekel ameriški zastopnik zunanjega ministra Samuel Reber, da niso dosegli pri razgovorih nikakega uspeha. Sporazumeli so se zunanji ministri edino o tem, da bodo s posvetovanji še nadaljevali.

Posvetovanja so se pričela na predlog zunanjih ministrov zapadnih velesil, ki hočejo doseči sporazum o onih točkah avstrijske državne pogodbe, o katerih se niso mogli sporazumeti za-

stopniki zunanjih ministrov na konferenci v Londonu.

267.272 VOLILNIH UPRAVIČENCEV NA KOROŠKEM

Okrožna volilna komisija za volilno okrožje 24 (Koroška) sporoča, da je končno število volilnih upravičencev na Koroškem 267.272. 120.160 je moških in 147.112 ženskih volilcev.

V okrajih so števila sledeča:

	moških	ženskih	skupaj
Celovec mesto	15.870	21.936	37.806
Beljak mesto	8.053	10.385	18.438
Celovec dež.	17.726	21.658	39.384
Beljak dežela	17.200	20.293	37.493
Spittal a. D.	17.129	20.329	37.458
Šmohor	5.455	6.580	12.035
Št. Vid n. Gl.	16.061	19.054	35.115
Velikovec	9.956	11.936	21.892
Volšperk	12.710	14.941	27.651

Politični pregled

KITAJSKA

Kitajska poročevalna agencija je sporočila, da je močna skupina vladnih kitajskih letal strahotno bombardirala ladjedelnice v Šanghaju, ki je že v komunističnih rokah. Zadet je bil en 3000 tonski parnik, 50 komunističnih parnikov pa je bilo potopljenih ali pa močno poškodovanih. Skladišča v bližini ladjedelnic so pogorela.

JUGOSLAVIJA

Jugoslovanska armada je pričela pretekli teden jesenske manevre. Ti manevri so največji po končani vojni.

Kakor poročajo, so se pričela pretekli teden pogajanja med Jugoslavijo in Argentino za sklenitev trgovinske pogodbe.

MADŽARSKA

Madžarsko zunanje ministrstvo je sporočilo v ponedeljek jugoslovanskemu poslaniku v Budimpešti, da morajo z izjemo poslanika samega, zapustiti madžarsko ozemlje vsi člani jugoslovanskega poslanstva v Budimpešti. Svojo zahtevo utemeljuje madžarska vlada s tem, češ da je jugoslovansko poslanstvo središče vohunstva na Madžarskem, kar se je pokazalo pri razpravi proti Rajku. Madžarska vlada ne more več dopustiti, da bi se še nadalje skrivali pod krinko jugoslovanskih diplomatov na Madžarskem morilci in vohuni.

ITALIJA

Italijanski zunanji minister grof Sforza je izjavil na tiskovni konferenci v Ottawi v Kanadi, da je nevarnost komunistične nadoblasti v Italiji minula. Italijanski narod se obrača od komunistične stranke, ker čuti, da je ta le orodje v rokah inozemske sile. Sforza je izjavil, da bi komunizem v Italiji sploh izginil, če bodo nadaljevali s sedanjem obnovo v severni Italiji in izvedli v južni Italiji pametno zemljiško reformo.

ČESKOSLOVASKA

Reuter poroča, da so na Češkem v enem okraju aretirali najmanj 20 vodilnih komunistov, ker so našli v sokolskem domu skrito orožje. Preiskava se nadaljuje in pričakovati je odkritja zarotniškega gibanja. Večina aretirancev je bila na visokih položajih v okrajni upravi. Uradno o tem niso ničesar objavili. Kakor je znano, so v razpravi v Budimpešti izvedeli, da je vohunsko delovanje na Češkoslovaškem še veliko bolj razpredeno, kakor pa na Madžarskem. Od takrat objavlja češkoslovaški tisk pozive, naj bo prebivalstvo pazljivo napram vohunom, saboterjem in teroristom. Izgleda, da bo v Pragi kmalu slična razprava, kakor je bila zadnja v Budimpešti.

AVSTRIJA

Po poročilu zgornjeavstrijske zvezne vlade je prišlo avgusta t. l. 250 oseb nezakonito preko meje in to predvsem iz Češkoslovaške in Madžarske. Nadalje opažajo v zadnjem času, da prehajajo preko meje iz sovjetskega zasedbenega pasu Nemčije v ameriško območje Avstrije inozemski Nemci (Volksdeutsche). To so večinoma mlajši ljudje, ki so bili predvideni za delo v rudokopih ali pa so bili tam že zaposleni.

MOLITEV IN ZDRUŽENI NARODI

Generalni tajnik Združenih narodov je predložil, da bi se letni sestanki glavnega zasedanja pričeli z molitvijo. Težkoča pa je v tem, da so v skupščini Združenih narodov praktično zastopane vse veroizpovedi sveta, tako da bi bil skupni sporazum težko sprejemljiv za vse. Da se izogne tem oviram, je Trygve Lie nasvetoval, da bi vsak delegat tiho molil svojemu Bogu, kot se mu to zdi najbolj prav. Pa taka tiha molitev bi morala biti — kot prošnja Združenih narodov — prav slovesnega značaja; načrt za stalni sedež Združenih narodov v New Yorku predvideva zgradbo posebne dvorane, določene za molitev. Tudi ta molilnica stoji pred težkočami radi verskih razlik ter se ne more pri-

lagoditi krščanskim cerkvam, niti sinagogam, niti mošejam; omejila se bo le na obširno okroglo dvorano, v katero bo prihajala svetloba skozi eno veliko okno.

Sovjeti in njihovi sateliti pa bodo tudi tej Lie-vi ideji bržkone nasprotovali. H komu pa naj molijo? Pa tudi če bi to storili, bi se izpostavili neprilikam, ker bi vsako uradno priznanje Boga ali česa višjega od Stalina bilo nevarno.

JUGOSLAVIJA BI HOTELA POSTATI ČLANICA VARNOSTNEGA SVETA

Jugoslovansko predstavništvo pri Glavni skupščini Združenih narodov je obvestilo nekatera druga predstavništva, med katerimi je tudi predstavništvo Združenih držav, da bi Jugoslavija želela dobiti eno izmed treh mest v Varnostnem svetu, ki se bodo izpraznila ob koncu tega leta.

Na podlagi sistema zemljepisne razdelitve podelijo eno izmed treh nestalnih mest v Varnostnem svetu eni izmed vzhodno-evropskih držav. Kot prva je dobila mesto Poljska, kateri je sledila Ukrajina, katere dvoletna doba poteče ob koncu tega leta. Na podlagi določil Listine Združenih narodov ne more ista država zaporedno zavzemati tega mesta. Članico, ki bo naslednica Ukrajine, bodo izvolili na sedanjem zasedanju Glavne skupščine skupno s članicama, ki bosta naslednici Argentine in Kanade.

ELEKTRIKA V KMETIJSTVU

Ameriški urad za elektrifikacijo kmečkih predelov je nedavno objavil nove uradne podatke, iz katerih sledi, da so uporaba električne energije zelo širi v vseh kmečkih predelih Združenih držav. Ti podatki dokazujejo, da je v 1948. letu 69% ameriških kmetij razpolagalo z električno energijo.

Ameriško trgovinsko ministrstvo je objavilo, da je izdalo dovoljenje za izvoz posebnih vrtnih strojev za rudarsko industrijo v vrednosti 502.677 dolarjev v Sovjetsko zvezo.

M. PIJADE:

,Kominform ne obstaja več'

Namestnik predsednika jugoslovanske narodne skupščine in član Politbiroja, Moša Pijade, je objavil v „Borbi“ članek, ki je poln ostrih napadov napram Sovjetiji in v katerem izjavlja, da je Kominform prenehal obstajati. Kar je od tega preostalo, so le „cunje kominformističnega lista“. Glede spora med Kominformom in Jugoslavijo pravi Moša Pijade: „Laž, češ da se odigrava spor med komunističnimi strankami, je razkrita. Sedaj se lahko vidi, da so pričeli izvajati premišljen načrt proti Jugoslaviji. Jasno je, da je to že od začetka boj med državami.“

Grčija in Albanija

Nedavno so Združene države opozorile Grčijo, sicer neuradno, toda na precej jasn način, naj na noben način ne poskuša vdreti v Albanijo.

„Odkar so grške čete dosegle svoje nedavne uspehe proti grškim gverilcem — kar je omogočila ameriška vojaška pomoč in po Titu ukazana zapora jugoslovanske meje za upornike — je vlada v Atenah pričela ljubimkati z nevarno mislijo prekoračenja albanske meje. Ta operacija naj bi po izjavah grških voditeljev bila potrebna, da se napravi konec delovanju komunističnih gverilcev, ki so se umaknili v to državo, kjer se zdaj reorganizirajo in znova oborožujejo.“

Mednarodne posledice takega podjetja bi pa bile vseeno tako težke in nepredvidljive, da se ameriška vlada resnično takemu podjetju ne more pridružiti niti ne more k njemu bodriti.

Star balkanski prepir nastaja znova danes med Albanijo in Grčijo. Toda vsak poizkus grških sil zasledovati gverilce preko albanskih mej bi politični položaj, ki zori v tej deželi, postavil na glavo, pa naj bi bila njegova

Prebivalstvo Združenih držav

Ameriški urad za ljudsko štetje je objavil, da je do leta 1948 prebivalstvo Združenih držav narastlo na 146 milijonov 571.000 oseb. V primeri z letom 1940 se je povečalo za 14.900.000 oseb ali za 11%. Večji del prirastka — 13 milijonov 600.000 — je pripisati povečanju števila rojstev in zmanjšanju smrtnih slučajev, ostanek — 1.300.000 — pa imigraciji (vselitvi).

Urad za ljudsko štetje poudarja, da je ta prirastek prebivalstva značilen po obsegu in da vpliva na povečanje stanovanskih, zdravstvenih in vzgojnih potreb Združenih držav.

Navaža nadalje, da zlasti narašča število otrok, ki se je povečalo za 6 milijonov 800.000 v pretežnem delu pri starosti izpod 5 let. Visoko število rojstev in nazadovanje smrtnih primerov je povečalo število te skupine za 4 milijonov 600.000, to je za 43%.

Prebivalstvo v starosti 65 let in več se je povečalo za 2.000.000 ali za 22% ter znaša 10.542.000, kar je pripisati povečanju števila rojstev v drugi polovici 19. stoletja in stalnemu padanju smrtnih primerov med starejšimi ljudmi.

Pri prebivalstvu v starosti od 20 do 64 let je bilo opaziti povečanje pri vsaki izmed posameznih starostnih skupin, ki obsegajo po pet letnikov. Zlasti skupine starejših letnikov nagibajo k povečanju.

V razdobju, nakatero se nanaša poročilo, se je sorazmerje med moškimi in ženskami znižalo od 100,7 moških na 100 žensk v letu 1940 na 99,1 moških na 100 žensk. To znižanje je bilo zlasti občutno pri starostnih skupinah nad 45 let. Med osebami, ki še niso dosegle 20 let starosti, je znašalo sorazmerje med moškimi in ženskami 104 proti 100.

Izplačila „POW“ potrdil

(Opozorilo bivšim voj. ujetnikom.)

Zvezno ministrstvo za notranje zadeve razglasa, da je končni rok, do katerega morajo biti poslana v izplačilo britanska POW potrdila (certifikati), 31. oktober 1949.

Zato poziva ministrstvo vse lastnike (t. j. voj. ujetnike, ki so bili v britanskem voj. ujetništvu) britanskih POW potrdil, da jih pošljejo čim prej v pregled in v izplačilo zveznemu ministrstvu za notranje zadeve na Dunaju (Bundesministerium für Inneres, Abteilung 14, Wien I, Dominikanerbastei 24). Potrdila je poslati v priporočenem pismu in bo ministrstvo nato nakazalo protivrednost po tečaju 40 šilingov za en angleški funt.

Povratniki iz britanskega vojnega ujetništva, ki so POW potrdila izgubili ali pa jih pri odpustu iz ujetništva za resnično izvršeno delo niso dobili, naj sporočijo svoje zahteve ravno tako na zgoraj označeni naslov. Pri tem naj brezpogojno sporočijo številko, ki so jo imeli kot vojni ujetniki.

Splošna izjava o človečanskih pravicah

Da omogočimo našim bralcem in še večjemu krogu naroda poznavanje določil v človečanskih pravicah, ki jih vsebuje izjava, katero so izdelali dne 10. decembra 1948. na 173. seji Glavne skupščine Združenih narodov, pričenjamo danes objavljati posamezne točke, katerih je skupno 30.

Člen 1.

Vsi ljudje se rodijo svobodni, z enakim dostojanstvom in z enakimi pravicami. Imajo razum in vest ter morajo ravnati drug z drugim v bratskem duhu.

Člen 2.

Vsakomur so brez razlike priznane vse pravice in svoboščine, ki so navedene v tej izjavi, ne glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, politične ali drugačno prepričanje, na narodni ali socialni izvor, imetje, rojstvo ali na kakršen koli drug položaj. Nadalje se ne bo delala nikaka razlika zaradi političnega, pravnega ali mednarodnega položaja države ali ozemlja, kateremu določeni pripada, pa naj bo ta država ali ozemlje, neodvisno, pod varstvom, brez samouprave ali podvrženo kakršni koli omejitvi suverenosti.

Člen 3.

Vsak posameznik ima pravico do življenja, svobode in osebne varnosti.

Člen 4.

Nihče ne bo podvržen sužnosti ali podložništvu; sužnost in trgovina s sužnji sta prepovedani v vsaki obliki.

Člen 5.

Nihče ne bo podvržen mučenju, niti krutemu, nečloveškemu ali poniževalnemu ravnanju ali kaznovanju.

Člen 6.

Vsakdo ima povsod pravico do priznanja svoje pravne osebnosti.

Člen 7.

Vsi ljudje so enaki pred zakonom in imajo brez razlike enake pravice do zaščite po zakonu. Vsi imajo pravico do enake zaščite proti vsakemu zapostavljanju, ki bi kršilo to izjavo, in proti vsakemu povzročanju takšnega zapostavljanja.

Člen 8.

Vsakdo ima pravico, da se proti dejanjem, ki kršijo osnovne pravice, katere so mu priznane po ustavi ali zakonu, dejansko zateče k pristojnim državnim sodiščem.

Člen 9.

Nihče ne sme biti samovoljno aretiran, zaprt ali izgnan.

Člen 10.

Vsakdo ima popolnoma enako pravico, da neodvisno in nepristransko sodišče razpravlja o njegovem slučaju pravično in javno ter da določi njegove pravice, dolžnosti in utemeljenost vsake obtožbe proti njemu.

Člen 11.

1. Vsakdo, ki je obtožen kaznivega dejanja, se smatra za nedolžnega, dokler njegova krivda ni zakonito ugotovljena na javni razpravi, v kateri so mu bila dana vsa potrebna jamstva za njegovo obrambo.

2. Nihče ne bo obsojen za dejanja ali opustitve, ki v trenutku, ko so bila izvršena, po državnem ali mednarodnem pravu niso predstavljala kaznivega dejanja. Tudi mu ne bo prisojena strožja kazen od tiste, ki jo je zakon določal v trenutku, ko je bilo kaznivo dejanje izvršeno.

Člen 12.

Nihče se ne sme samovoljno vmešavati v zasebno življenje, družino, dom ali dopisovanje posameznikov in napadati njihovo čast ter njihov ugled. Vsakdo ima proti takemu vmešavanju ali napadom pravico do zaščite po zakonu.

Člen 13.

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega gibanja in bivanja v notranjosti vsake države.

2. Vsakdo ima pravico zapustiti vsako, tudi lastno državo in vrniti se v svojo državo.

Člen 14.

1. Vsakdo ima pravico, da pred preganjanjem išče in uživa zavetišče v drugih državah.

2. Na to pravico se ne more sklicevati v primeru resnično utemeljenega zasledovanja zaradi nepolitičnih zločinov ali zaradi dejanj, ki nasprotujejo ciljem in načelom Združenih narodov.

(Dalje prihodnjič)

Mali volilni abecednik

A. VOLITVE V NARODNI SVET (NATIONALRAT)

I. Razpis volitev, volilne oblasti

1. Avstrijski narodni svet šteje 165 članov, katere volijo po določenih državnega zakona z dne 18. maja 1949 o volitvah v Narodni svet. Glasom razpisa zvezne vlade bodo volitve v nedeljo, 9. oktobra t. l.

2. V volilne svrhe bo celotno državno ozemlje razdeljeno v 25 volilnih okrožij.

3. Pred vsakimi volitvami sestavijo volilne komisije, katere tvorijo predsednik in neko število prisodnikov (Beisitzer). Člani volilnih komisij so lahko samo osebe, ki imajo volilno pravico v Narodni svet.

Za vsako občino bo ustanovljena občinska volilna komisija, katero sestavljajo župan ali od njega določen namestnik kot predsednik, kakor tudi najmanj 3, največ pa 12 prisodnikov.

Ravno tako bosta imela tudi vsak okraj in vsako volilno okrožje svojo volilno komisijo.

II. Volilna pravica

1. Volilno pravico imajo vsi moški in ženske z avstrijskim državljanstvom, ki so pred 1. januarjem dopolnili 20. leto in jim ni bila odvzeta volilna pravica.

Volijo samo volilni upravičenci, katerih imena so v volilnem imeniku.

Vsak volilni upravičenec ima samo en glas in je lahko samo enkrat vpisan v volilnem imeniku.

2. Volilne pravice nimajo:

a) Osebe, ki so bile obsojene radi kakšnega zločina, do preteka 5 let po prestani kazni oziroma do konca kazni.

b) Osebe, ki so pod policijskim nadzorstvom ali pa so v poboljševalnicah.

c) Osebe, ki so deloma ali popolnoma pod skrbstvom ali kuratelo (entmündigt).

d) Osebe, katerim so bile odvzete očetovske pravice nad njihovimi otroki.

e) Osebe, ki so v § 17 odst. 2 označene kot obremenjeni nacisti, v kolikor ni predsednik države v posameznem slučaju odobril kako izjemo.

3. Vsak volilni upravičenec voli načelno v kraju, v čigar volilnem imeniku je vpisan. Volilni upravičenci z volilno izkaznico (Wahlkarte) pa lahko volijo tudi drugje.

Volilno izkaznico lahko dobijo:

a) Volilci, ki se preselijo med 1. septembrom 1949 in volilnim dnevom v kako drugo občino.

b) Dijaki, ki se preselijo med 1. sep-

tembrom 1949 in volilnim dnevom v kraj svojega študija.

c) Člani volilnih komisij kakor tudi njih pomožno osebje in volilne priče.

d) Volilci, ki bodo zaradi izvrševanja javne službe na dan volitev prisiljeni biti v kakem drugem kraju.

e) Volilci, ki so na dan volitev v kakšnem zdravilišču ali oskrbovališču.

Volilni upravičenec mora zaprositi za izstavitev volilne izkaznice pri oblasteh, ki so ga vpisale v volilni imenik, najmanj tri dni pred volilnim dnevom. Pri tem mora dokazati upravičenost izpremembe bivališča s kako primerno listino.

III. Kdo more biti izvoljen, kdo lahko nastopa kot kandidat

1. Izvoljen je lahko vsak moški ali ženska, ki je na dan 1. septembra 1949 avstrijski državljan, ki ima volilno pravico in je 1. januarja 1949 dopolnil 26. leto.

2. Volilno listo vsake volilne stranke mora podpisati najmanj 100 volilcev volilnega okrožja.

IV. Način glasovanja

1. Občinske volilne komisije določijo volilni lokal, predvidena prepovedana področja in čas volitev. Tozadevne odredbe morajo biti kakor običajno javno objavljene najkasneje peti dan pred volilnim dnevom.

2. V poslopju volilnega lokala in njegovi okolici t. j. na prepovedanem področju, katero je določila občinska volilna oblast, je prepovedana vsaka volilna propaganda in vsako zbiranje.

Točenje alkoholnih pijač je prepovedano od 20. ure dneva pred volitvami do 20. ure volilnega dneva.

3. Vsaka stranka, katere volilno listo je objavila okrožna volilna komisija, lahko odpošlje v vsak volilni lokal 2 volilni priče, ki dobijo od okrajne volilne komisije vstopnico. To vstopnico morata predložiti volilni komisiji pri vstopu v volilni lokal.

4. Za volilce morajo biti pripravljeni neprozorni volilni ovitki, ki morajo biti brez opazk, besed in znakov. Vsak tozadevni prestop kaznuje okrajna upravná oblast z globo (denarno kaznijo) do 1000 šilingov ali z zaporom do 4 tednov.

5. Voliti mora načeloma vsak osebno. Samo slepe in nadložne osebe so lahko v spremstvu osebe, ki potem zanje tudi lahko voli. Razen v tem slučaju, sme iti v volilno celico samo po ena oseba.

6. Vsak volilec stopi pred volilno oblast, imenuje svoje ime, pove, kje stane in dokaže svojo istovetnost s kako listino ali uradnim potrdilom.

7. Da ni glasovnica neveljavna, mora biti iz mehkega, belega papirja. Široka mora biti 14—16 cm, dolga pa 21—23 cm. Glasovnica mora biti izpolnjena lastnoročno, s pisalnim strojem, lahko pa je tudi tiskana ali kako drugače razmnožena.

8. Glasovnica je veljavna, če vsebuje točno označeno ime stranke, katere lista je bila objavljena v volilnem okrožju. Glasovnica je tudi veljavna, če vsebuje namesto imena stranke ali poleg njenega imena še ime enega, več ali pa vseh kandidatov voljene strankine liste, in to nedvoumno. Volilec lahko spremeni vrstni red kandidatov, lahko tudi koga črta, nikakor pa ne sme pridati novih imen.

9. Če vsebuje volilni ovitek več glasovnic, ki se glasijo na isto stranko, potem se smatrajo vse glasovnice za eno veljavno glasovnico.

10. Glasovnice niso veljavne, če:

a) niso iz belega ali belkastega papirja;

b) se od predpisane oblike preveč oddaljuje;

c) vsebujejo ime stranke, katere lista ni bila objavljena v volilnem okrožju;

d) vsebuje imena dveh ali več strank;

e) ne vsebuje imena nikake stranke,

pač pa imena 2 ali več kandidatov različnih strank;

f) je prazna.

B. VOLITVE V DEŽELNI ZBOR (LANDTAG)

I. Volilna pravica in volilna dolžnost

a) Volilno pravico ima vsak avstrijski državljan, ki je pred 1. januarjem leta, v katerem se volitve vršijo, izpolnil 20. leto, če mu volilna pravica ni bila odvzeta in ima stalno bivališče v eni izmed občin dežele. (Aktivna volilna pravica).

b) Stalno bivališče je podano pri osebah, ki so se naselile v neki občini z namenom, da tam stalno ostanejo in morejo to dokazati ali pa je to razvidno iz okoliščin.

c) Za volitve v deželni zbor obstoji volilna dolžnost. Od te so izvzete osebe, ki radi bolezni, slabotnosti ali kakih drugih važnih vzrokov ne morejo k volitvam.

III. Kdo more biti izvoljen

V deželni zbor so lahko izvoljene vse osebe, ki imajo volilno pravico in so pred 1. januarjem 1949 izpolnile 26. leto in niso izključene od možnosti biti voljene. (Pasivna volilna pravica).

IV. Vzroki odvzema volilne pravice

Volilno pravico in možnost biti voljen izgubi, kdor nima volilne pravice in možnosti biti voljen v Narodni svet.

Načrt „Listine dolžnosti svobodnih ljudi“

Eric Johnston, predsednik ameriškega društva „Motion Picture Association“ in član posvetovalnega sveta ERP, je govoril na letnem kongresu „Kiwanis International“ in pri tem predložil „Listino dolžnosti svobodnih ljudi“, ki naj bi dopolnila sloviti „Bill of Rights“ — ustave Združenih držav. „Bill of Rights“ jamči, kot znano, Amerikancem svobodo vere, svobodo izražanja in pravico do sodstva pred zakonito sestavljenim sodiščem.

Johnston je izjavil, da atomska bomba ne bo nikdar mogla uničiti komunizma, svoboda ga pa lahko; dostavil pa je, da ne more biti pravic brez dolžnosti in je nato naštel deset točk „Listine dolžnosti“:

1. Spoštuj demokratično svobodo, kot spoštuješ svoje lastno življenje.

2. Ne zahtevaj od vlade, da napravi nekaj, kar lahko storiš sam. Čim več pravic ima vlada, tem manj jih ima narod.

3. Ne prepusti nikomur, da misli za tebe. Demokracija zahteva od tistih, ki

so jo vredni, prisotnost duha.

4. Brani svojo pravico, po kateri te vladajo od tebe zbrani ljudje, izbiraj jih ravno tako skrbno, kot zbiraš svoje prijatelje.

5. Brani svojo pravico do lastnega mnenja, spoštuj pa tudi mnenje drugih.

6. Pomagaj pri razširjanju koristi našega industrijskega gospodarstva tako, da bo vsakdo pri tem čim bolj udeležen.

7. Ne pozabi, da je ideal demokracije družba brez socialnih razredov in da je razredni boj njen smrtni sovražnik.

8. Ne pozabi, da uspeva demokracija bolj od spodaj navzgor. Če deluje dobro spodaj, deluje dobro tudi zgoraj.

9. Ne pozabi, da so spremembe in poskusi tla, na katerih demokracija uspeva, toda ne zapusti stvarne dobri- ne zaradi slepih obljub.

10. Ne pozabi, da je čas barantanja za demokracijo za vedno prenehal, da spoštujemo našo demokracijo po vsem svetu in da je vsakdo od nas njen čuvar.



Kapelski punt
Zgodovinska povest
Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig
(Nadaljevanje)
45.

„To je božja kazen!“ pravi neki kmet, ki je bil ravno prej priča, kako je Robert zasmehoval Mater božjo.

„Da, tako je“, rečejo drugi, „vedno se je delal norca iz božjih stvari, sedaj pa ga je doletela zaslužena kazen.“

„Ampak tu ga ne moremo pustiti“, pravi neka ženska, „sicer še umre na tem mestu.“

„Bil ne bilo dosti škoda, saj je bil vedno zlobnež,“ se sliši glas iz množice.

„Sicer pa je resnica, tukaj bi bilo le pohujšanje za ljudi“, meni druga ženska; „spravimo ga odtod.“

V tem pride mimo škopnik iz Kaple. Spoznal je Roberta. Ker je vedel, da je brez stalnega bivališča, ga je spravil na svoj dom.

Robert je ostal od tega časa pohabljen na rokah. Vedno bolj so se sušile, nazadnje ni imel drugega kakor kost in kožo. Nobene jedi ni mogel zavžiti sam, morali so mu dajati jedila v usta. Špal je nemirno. Dostikrat se mu je sanjalo, da vidi pred seboj Fanikin obraz,

ki je bil ves črn. V velikih bolečinah kaže na levo roko, kjer je Marijin prstan, in ga gleda s strahom. Drugič je zopet v cerkvi, kjer hoče vzeti prstan, tu ga prime nevidna roka. Robert grozno zakriči: Saj nočem ukrasti prstana, pusti me! In v takih trenutkih skoči kvišku in trepeče na celem telesu.

Ljudje so dostikrat slišali, kako Robert stoka in jadikuje v spanju in omenja prstan. Tako jim je postalo jasno, da ga je on vzel in je zato zločinca dohitela tako huda kazen.

Roberta se je lotila nazadnje še božjast. Dostikrat je obležal ob cesti, strašno ga je zvijalo, da so ljudje s strahom gledali, nazadnje pa zbežali.

„Poglejte, kako Bog kaznuje tiste, ki ga zasramujejo; flegar je našel žalosten konec v Beli, ko si je zlomil tilnik, sedaj pa je zadelo še njegovega ošabnega sina!“

„Da, da, božji mlini meljejo počasi, toda natančno!“

Tako in enako so govorili ljudje, ko so hodili mimo. In vsakega je preletela groza, ko je videl, kako strašno se je pokazala v tem slučaju šiba božja.

Robert Hubman je nazadnje čisto obubožal. Prosil je milodare, a le malo je dobil, ker se ga je vsak ogibal z ozirom na njegovo preteklost.

Dostikrat je prišel tudi blizu Ankinega doma in gledal, če bi ne videl nje in jo poprosil za kak dar, a bal se je, da stanuje pri njej sveta Mojca, in te se je ogibal. Kolikokrat se mu je prikazala Anka v sanjah, blede, objokanih oči in ga milo prosila, naj se je usmili. A on

jo je pahnil surovo od sebe v nesrečo. Sedaj je sam tako ubog, tako nesrečen — o, kako so ga pekli spomini — da bi jih ne bilo nikdar! —

Kakor na vseh božjih potih tako so bili tudi v Kapli pri cerkvi berači ob Marijinih praznikih, kadar so prihajali romarji. Ta je bil brez noge, drugi brez roke, oni slep, četrti ves sključen. Vsi so glasno molili, prosili za milodare in se glasno zahvaljevali.

Tam za zidom, ko se stopi na pokopališče, je sedel tudi Robert. Imel je na sebi raztrgano suknjo, ravno take hlače, ki so, četudi so nosile več krp, sile vedno narazen. Čevljev sploh nobenih ni imel. Med nogami je imel položen klobuk, ob telesu pa so visele suhe roke. Bil je podoba revnega človeka, ki je moral vzbuditi usmiljenje. In vendar je nosil znamenje velike pregrehe na sebi. Koliko romarjev je šlo mimo, ki so rekli proti drugemu, kateri še niso bili tukaj: glej, to je tisti človek, ki je vzel Marijin prstan, sedaj pa ima suhe roke!

In matere so ga stavile svojim otrokom v svarilen vzgled, češ, otrok, varuj se tatvine in zaničevanja božjih stvari, zakaj zelo hudo kaznuje Bog take ljudi.

Robert je sedel mirno, molil je glasno in le tu in tam je vzdignil svoje globoko vdrté oči proseče na mimoidoče. Toda malo je bilo takih, ki so mu kaj dali, a glad boli! —

Bilo je na dan sv. Ane. Ljudje, ki so prišli zjutraj s procesijami, so se zopet razšli.

Kakor vsako leto, je šla Anka na dan svojega godu na grob svoje matere. Spremljal jo je njen petletni sinček. Držal se je trdno krila svoje mamice, da bi se ne izgubil. Stopala sta po cesti in polagoma navzgor proti pokopališču. Anka je pravila Bogdančku to in ono in mu velela, naj pazi na rožice, ki jih je nesel v rokah, da jih položi na grob svoje stare mamice. Anki je bilo vedno tesno pri srcu, saj spomini na čas, ko je njena mati umrla, so bili žalostni.

Prišla je do vrat na pokopališče. Mirno gledaje stopa naprej. Naenkrat se dvigne izza duri raztrgan berač, pade pred Anko in zastoka: „Anka, odpusti mi, kar sem grešil!“

Anka se prestraši, zakaj na kaj takega ni bila pripravljena. Bogdanček, ki še ni videl tega moža, se tesno stisne k mamici in jo plaho gleda.

„O moj sin, odpusti mi,“ ječi Robert s trepetajočim glasom.

„Mamica, jaz se bojim; ta možek me tako gleda, pa rok nima, greva naprej!“

„O, Anka, ostani, reci besedo, da mi odpustiš“, prosi milo Robert.

„Beživa, mamica, ta mož je tako strašen!“

„Odpusti!“ jeclja Robert. Anka se naglo obrne ter hoče iti dalje, ker se je Bogdan spustil v jok.

„O, tedaj sem zavržen,“ zakriči Robert ves obupan; naenkrat se dvigne, a mahoma pade na tla; prišla ga je božjast.

(Dalje prihodnjic)

ROŽAN:

K' s'm še majhen biv . . .

(Nadaljevanje)

Nekoč je stal pred trgovino lep pi-san avto. To ni bil kak tovorni avto in tudi ne pravi taksi. S seboj je pripeljal rdeče plakate, na katerih je bila reklama za najboljšo Kneippovo sladno kavo. Iz skodelic, ki so bile narisane na lepaku, se je prijetno kadilo, da si kar čutil vonj sladke, mlečne kave. Ta avto je imel tudi to privlačnost, da je imel zadaj vrata in veliko široko stopnico. Vsa vaška otročad se je zbrala okoli avta. Bolj pogumni fantje smo tipali luči, brali številke s tablice, se celo sklonili ter pogledali, kakšno je vozilo spodaj. Šofer je z vrčem lima stal pred Markučevim skednjem, njegov sprem-ljevalec je s čopičem mazal po deskah in lepil nanje reklamo za Kneippovo kavo.

Ko sta delo končala, sta sedla v avto, pognala motor in še zatrobila, ker je bilo ravno pred ovinkom. Fantje so se deli zadaj na stopnici, se suvali ter drug drugemu prigovarjali: „Če si upaš, pa ostani na stopnici, ko odpe-lje!“ Samozavestno sem sedel na stop-nico, misleč, da bom imel še časa v zadnjem trenutku skočiti na tla.

Toda tisti zadnji hip je prišel pre-hitro. K sreči je bila stopnica široka, kljuka vrat je bila precej nizko in tako sem se peljal skozi vas. Prepričan sem bil, da se ob prvem skednju v Št. Ož-boltu ustavi ter bom mogel skočiti na cesto in iti domov. Trdno sem se držal, kajti tega pa spet nisem hotel, da bi padel in se celo morda ubil, že zaradi mame ne, ki bi jokali za menoj, in za-radi nove obleke, ki sem jo imel že pri krojaču. Če me je včasih na kakem ovinku kar zaneslo na kako stran ali je avto peljal s čudno hitrico, sem naglo pozebral k angelu varuhu. Čez prvo Suho smo že prišli, vse ovinke in klan-ce smo prevozili in sit sem bil že vož-nje. Toda v Št. Ožboltu in v Podgorjah se nismo nič ustavili. Povsod so bile že nabite „polne skodelice kave.“ Strah mi je vstal v srcu, najraje bi jokal, a na zunaj sem se delal korajžnega. Med hišami smo se peljali bolj počasi. To sem izrazil ter začel z eno roko mahati, mi-gati z ušesi ter delati različne neumne in smešne obraze. Vsak bi lahko mislil, da me za reklamo vozijo s seboj, če bi bil le malo bolj debel, kajti na lepaku je stalo, da Kneippova kava otroke prav gotovo zredi.

Ves prestrašen sem čakal le to, kdaj se bo avto ustavil. Toda peljal je na-prej, naprej in se ustavil šele v Rožeku. Ko sem spoznal, da vozi že čisto počasi, sem previdno skočil na tla, ker sem se bal voznikove kazni. Sreča v nesreči je bila ta, da so bili v župnišču v Rožeku tedaj za župnika boter mojega starej-šega brata. K njim sem se zatekel, še bolj siv, kot sem v resnici bil, kajti cestni prah me je vsega čisto prevlekel. Skrbni gospod so hitro telefonirali ma-mi, da se je pri njih javil nek skesan grešnik, ki bo naslednji dan prišel do-mov, če bo sprejet tako kakor izgub-ljeni sin. — Drugi dan sem se peljal do-mov z avtobusom, ki so ga plačali ro-žeški župnik. Doma me niso natepli, ker sem itak to pot užil že dosti strahu. Po tem se nisem več obešal na nobena vo-zila.

Ko so umrli mamina teta v Zgor-njem Rožu, sem v spremstvu staršev tudi jaz šel za pogrebom. Ko je bilo v cerkvi in na pokopališču vse končano, smo se sorodniki zbrali v gostilni k pogrebščini. Pri nas v Rožu pravimo, da gremo „žavovat“. Tedaj sem bil star šele pet let in so me prvič predstavili mojemu krstnemu botru. Pri krstu sva bila sicer skupaj, toda jaz se takrat ni-sem „brigal“ zanje. O botrih sem vedel samo to, da imajo dolžnost svoje varo-vance obdarovati z denarjem ali s čim drugim. Silno sem se razveselil zato svojega botra in v duhu že računal, da bom od njih kaj dobil. Modro sem se-dél poleg mame, se delal „brihtnega“ in pridnega, da bi na botra naredil čim boljši vtis. Pojedli smo že „čisavo žu-po“, tudi „ta frišno“ smo že použili, na-takarica je nosila že „prate“ in „rošta-

no“ repo na mizo, a boter še ni nič se-gel v žep in niti najmanj ni kazalo, da bo to storil.

Vedel sem, da kmalu odpelje vlak in da bomo šli domov, v grlu me je ne-kaj davilo in solze razočaranja so silile v oči. Ko so moški že popili vino in žen-ske posrebale kavo, jaz še zmeraj ni-sem imel šilinga. Nič več nisem mogel mirno sedeti, postal sem nadležen, bil sem že sit tega „žavovanja“. Zlezel sem pod mizo, da bi prišel na prosto. Pa se je tu in tam zmotila kaka teta ali stric ter me sunil z nogo, ker je mislil, da kak „kuži“ hoče priti do svojega de-leža. Nekdo me je le preveč zadel in glasno sem zakričal. Mama so me sli-šali ter nejevoljno dejali: „Pridi k me-ni, kaj pa bodo otri mislili o tebi!“ Ves razočaran sem jezno vzkliknil: „To ni-so moj otri, šilinga ča dajo!“ Vsi „žavovavci“ so se z botrom vred začeli na glas smeјati. A šilinga kljub temu ni-sem dobil.

V začetku sem pozabil omeniti staro hruško, ki stoji tam za Covnarjem. Ima namreč imenito zgodovino, ki pa naj-brž ni zapisana v nobeni kroniki. Pod tem veličastnim drevesom, ki ima pete-ro vrhov in je spodaj vse razpokano, so se že svojčas radi zbirali pijanci. Kadar kakega atija dolgo ni bilo domov, so mama ukazali: „Jozelj, stopi po atija pod Covnarjavo hruško!“ In Jozelj je reš našel očeta, ki se niso preveč radi ločili od prijetne pivske družbe. Tam je bila cela zaloga praznih steklenic. Ka-dar so blagoslavljali vodo, so jih otroci prav gotovo našli pod hruško.

Ko sem jaz tam pasel, so tisti pijanci skoro že vsi pomrli in tudi tako leto, da bi hruška obrodila 36 sur (zelo velika vreča) hrušk, se ni več vrnilo. Razpoke na njej so postajale vedno večje in o-rocí smo kmalu pogruntali, zakaj jih lahko porabimo. Jeseni je že mraz na paši in sklenili smo, da bomo na trav-niku zakurili. Odločili smo se, zaetiti kar pod hruško, ker tam nič veter ne pihá.

Rečeno — storjeno! Slamo za podku-riti, vžigalice in drva smo imeli hitro skupaj. Plamenček, ki smo ga priklica-li v življenje, je veselo plapolal, mi smo mu s pihanjem še pomagali, da je po-stajal vedno večji in večji. Skorja hruš-ke se je ob našem ognju osušila in kar naenkrat začela goriti. V trenutku so bile vse veje v dimu, saj ni čudno, kajti sveže listje je to povzročilo. Pastirčki smo se silnega dima tako prestrašili, da smo se razkropili na vse strani, name-sto da bi razmeroma majhen plamen pogasili. Že so se zaslišali vzkliki: „Go-ri, gori!“ Trobenta je poklicala gasilce in po celi vasi je vladalo veliko razbur-jenje. „Kje gori? Kaj gori?“ so spraš-evali ljudje drug drugega. Skoro zajokal je stari Markun, ko je zvedel, da gori velika hruška za Covnarjem. Toliko-krat mu je pri pitju dala varno zavetje in mu delala hladno senco.

Jaz sem bil ta čas skrit v posedovem skednju, od koder sem dobro videl, ka-ko so se zbirali gasilci ter z ropotom potegnili iz gasilnega doma brizgalno in dolge cevi. Čudno me je skrbelo, da ne bi začela goriti cela vas, kakor se je to že zgodilo l. 1813. Strehe so bile namreč tam okoli vse krite s „šintelni“ ali škodljami. „Še v kajfncu pridem“, sem s strahom pomislil. — Gasilski po-veljnik je polnoštevilno zbrano četo pri-peljal na mesto požara, zvest svojemu geslu: „Bogu v čast, bližnjemu na po-moč!“ A prehitelo so ga pridne ženske iz okolice, ki so s par škafi vode ves ogenj same pogasile. Vse vprek pa so se jezili nad nerodnimi pobalini, saj so spravili celo vas na noge. — Od strahu sem kake dve uri ležal na senu. Skrbelo me je, kje je živina, kajti večernico je že odzvonilo. Dobro napasene so me že na dvoru pozdravile: cika, šeka, pirh in tluči. Ker noben fant ne pove rad, da je bil tepen, si konec lahko sami mi-slite.

Primicija ali nova maša marsikomu pripravi mnogo veselja. Stariši in sorod-niki se že leta preje vesele na tisti sreč-

ni dan. Posebno velik praznik pa je to za študente, ki se po stari navadi tedaj zastoj „napasejo“ vsega dobrega. Tu-di jaz sem že večkrat slišal o imenitnih pojedinah, ki jih pripravijo novomašni-ku in gostom. Vsako poletje sem zato računal, kdaj bom smel tudi jaz iti h kaki novi maši. „Ko boš dijak, kot je brat, boš pa tudi ti šel,“ so me tolažili mama. Z žalostjo sem ugotovil, da bo to šele po nekaj letih. Brat marijaniš-čnik se je ono leto namreč hvalil, da je povabljen na primicijo v Št. Jakob. To-liko sem ga le pregovoril, da me je vzel s seboj, ker sem mu zagotovil, da se bom držal le pri sorodnikih.

Na predvečer že sva se znašla pri go-stoljubni žlahti v Gorinčičah. Drugi di-jaki so prav tako že prišli in se veselo rokovali z bratom, jaz pa sem stal kot kak nepovabljen gost čisto na strani. Malo sram me je bilo, da sem samo šol-ar ne pa dijak. Predstavljal sem si na-mreč, če bi bil študent, bi bil velik gos-pod. Nisem vedel, da bom to že drugi dan.

Po novi maši so se gostje zbrali h gostiji v samostanu. Stal sem z drugi-mi študenti na dvorišču. „Prate“ so di-šale iz kuhinje in skozi kletna okna sem videl velike in številne torte. Vse to me je tako mikalo, da sem sklenil iz-dati se za študenta. Hodil sem pokonci, kajti bil sem mlajši in manjši kot dru-gi. Prerinil sem se skozi vrata v okra-šeno dvorano in sedel z drugimi dijaki

za mizo. Sitno mi je bilo, ko se oni po-menkovali o šoli, o dijaškem sestanku, o profesorjih in tako naprej. Kadar so se smeјali, sem se smeјal še jaz, da s svojim molkom ne bi vzbujal pozorno-sti. Marsikateri izmed njih me je po-gledal po strani, a rekel ni nihče nič. Med nas je prišel tudi novomašnik. Vsakega dijaka so mu predstavili ter mu povedali, odkod je in kateri razred obiskuje. Skrbelo me je, kako bo pri-meni. Rešil me je brat tretješolec, ki mu je pojasnil, kdo sem. „O tako majhen, pa že študent,“ je začudeno dejal novo-mašnik. Prikimal sem mu, saj besede od same razburjenosti nisem mogel spregovoriti. Spomnil sem se namreč prilike o nepovabljenem gostu v sv. pismu. Ko je novomašnik odšel, sem šele začel uživati dobrote bogato oblo-žene mize. Počutil sem se sedaj čisto varnega. Z brezskrbnim, čistim sopra-nom sem pel z dijaki: „Ko študent na rajžo gre, dobro pije dobro je...“ Pri-jetno je bilo do konca. Ob zaključku so se na dvorišču fotografirali. „Da sliki ne bo kaj manjkalo“, sem si mislil, pa še jaz stopim zraven.“ Fotograf je pri-tisnil in čez en teden razposlal slike. Če me hočete videti, pojdite k tistemu no-vomašniku, ki je danes že župnik. Go-tovo visim z drugimi vred v župnijski pisarni ali obednici; spoznali me boste po štrlečih laseh.

Ker se mi je na tej novi maši tako dobro godilo, sem šel še na ono v Pli-berk. Tam je bila pa ta nesreča, da so bili povabljeni tudi moj birmanski bo-ter, ki bi me lahko izdali, a so mi pri-voščili novomašno veselje. Ob tej prili-ki se zahvalim obema gospodoma, da sta me „nepovabljenca“ tako lepo po-gostila.

(Dalje prihodnjič.)

Miklavž iz Sopotnice

Starejši Plajberžani, Brojani in tudi Selani se ga bodo gotovo še spominjali, zadnji se posebno zato, ker je bil v Se-lah pri spodnjem Jugu doma. Zato sem ga spoznal kot mlad fantek tudi jaz, ko je prišel k pogrebu svojega brata. Zapomnil sem si ga pa posebno zato, ker je prišel na pokopališče kar s priž-gano smotko. Pred pogrebom se je na-mreč v gostilni pri Mažeju malo po-krepčal, še bolj pa zagovoril in popol-noma pozabil na svojo smotko.

Imel je v najemu gostilno „na Sopot-nici“ (Malem Ljubelju), kamor hodijo Selani vsako vrgred na dan 3. majnika (dan Najdenja sv. Križa) ali, kakor pravijo, na „šentkriževo“ s procesijo prosit božjega blagoslova. Tam je naš Miklavž zabaval svoje goste z zgodbami iz svojega pestrega življenja in, če mu je resničnih prigod zmanjkalo, si je pač izmislil kako in sicer vselej prav debe-lo. Davno ga že krije zemlja in Bog mu daj mir. Mislim, da mi ne bo zameril, če tu opišem par njegovih „debelih“, saj v naši selski okolici pravijo: „Ta je pa Miklavževa“, če kdo malo preveč laže.

Ko smo nekoč govorili o vasovanju ravno na novega leta dan, se je naš Miklavž pohvalil: „Oh, na Novo leto sem pa jaz že več kot stokrat bil v vas!“

Ko je kahal apno in je apnenica že tri dni gorela, je Miklavž metal drva noter. Ko mu neko poleno ni padlo v pravilno lego, „je kar šel noter v apnenico in ga poravnal v pravo lego“.

Pred prvo vojno so pri nas mnogi dr-varji hodili delat na Zgornje Štajersko. Tudi Miklavž je veliko drvaril na šta-jerskem (v „Štajrah“ — so rekli). Tudi od tam je prinesel marsikatero resnič-no in tudi marsikatero neresnično do-godivščino. Eno vam navedem tu.

V strmeh hribu so nekoč posekali debel macesen in sicer tako, da je bil vrh navzdol obrnjen. Skorjo so omajili (olupili) in spustili macesen navzdol. Vsak gorski kmet in drvar ve, da tak macesen z veliko naglico in silo drči navzdol. Ta Miklavžev macesen pa je med potjo zadel v debelo bukev, „šel skozi njo in ko je bil skozi, se je bukev zopet zaprla, kakor da bi se nič ne zgo-dilo.“

Naš Miklavž pa je kaj rad lovil tudi postarvi. Nekoč jih je lovil v Selah na Frajbahu. Ko jih je imel že skoraj pol-no „kanglo“ in je precej močno deževa-lo, je šel domov. Mimogrede se je ho-tel v gostilni pri Terklju seveda malo pokrepčati in popiti kozarček žganja. Kanglo pa je postavil pod žleb, da je tekla vanjo vedno sveža voda. Tu mo-ram omeniti, da je bila hiša že takrat enonadstropna in žleb precej visoko od tal. Ko se je naš Miklavž krepčal z žga-njem, mogoče je bilo že več kozarčkov, je dež ponehal in on se je odpravil pro-ti domu. Pa joj! Ko pride do svoje kangle, opazi da ni niti ene ribe notri. Ko tako premišlja, kje bi vendar bile, pade ena poleg njega na tla. Ko se ozre kviš-ku, so „začele postarvi skakati kar ena za drugo iz strešnega žleba, kamor so vse pobegnile po curku, ko je šel še dež in je tegla voda iz žleba v kanglo. Se-daj jim je pa tam gori zmanjkalo vode in tako je naš Miklavž zopet dobil vse nazaj.

Albin M.

G. Pfeimec
VINARNA
Graz
Eggenberg

Eggenberg-Allee 69
Telefon 13 79

Za naše gospodarje

Komunizem in zadružništvo

Funkcionar Britanske zadružne zveze je napisal naslednji zanimiv članek o komunizmu in zadružništvu:

„Zadruga“ pomeni medsebojno združenje oseb z namenom, da si preskrbe vse potrebno za lastno življenje. Po modernem pojmovanju pa ta beseda pomeni zadružna gibanja in družbe, v katerih so zastopani potrošniki ali proizvajalci ali pa obojni.

Zadružno sodelovanje pomeni nekaj povsem prostovoljnega in ni mogoče misliti pri tem na nobeno zvezo s kakšnim prisilnim načrtom.

Pojem sodelovanja ne temelji na nobeni politični ali verski doktrini. In prav to je tisti veliki prepad, ki loči komunizem od zadružništva, kajti zadružni sistem je že v svoji zasnovi povsem demokratičen in svoboden. Komunizem pa je ideologija, ki ne dovoljuje nobene druge stranke in nobene druge vere. Zadruga se drži načela: „Če želiš, se nam lahko pridružiš.“ Komunizem pa pravi: „Moraš biti z nami, če ne, pa sam sebi pripiši vse posledice, ki zadevajo vse tiste, ki so proti nam.“

Tako torej pomeni komunizem in zadružništvo dva popolnoma nasprotujoča pojma in dve nasprotni možnosti usodne izbire, pred katero stoji moderni svet: ali demokracijo ali diktaturo.

Kadar koli so mali ljudje skušali okrepiti svojo trgovsko moč v gospodarskem svetu, so prišli vedno do prepričanja, da je bila rešitev njihovih vprašanj odvisna od zadružništva.

NAMENI ZADRUG

Že sama po sebi omogoča zadruga doseči največjo blaginjo največjemu številu oseb. In prav v ta namen so bile zadruge tudi zamišljene. Cilj zadruge je predvsem blagostanje socialne skupine ali razreda, pri tem pa ne prezre vrednosti in važnosti posameznika. Na ta način imata posameznik ali razred enako važnost in vsak posameznik, ki pripada razredu, ima enake pogoje in isti vpliv kot ves njegov razred ali skupina.

V tem smislu je zadruga edina ustanova te vrste. Načelo enakosti v kakršnih koli obliki lepo prikaže geslo „Vsakdo za vse in vsi za vsakega.“ Vsak posameznik prispeva za blaginjo skupnosti, to je skupine, vsa skupina pa spet na svoj način prispeva v dobro vsakega posameznika.

V vsakem zadružnem podjetju kakršne koli vrste je demokratično načelo jasno izraženo. Sistem naših zadrug, po katerem ima vsak član pravico do enega glasu — jamči za varnost v tem pogledu. V našem zadružnem sistemu pa imajo posamezni člani tudi najvišjo oblast, kajti one, ki nadzirajo zadrugo, izvolijo vsi člani na svobodnih in prostovoljnih volitvah.

V našem času so nekatere zadruge postale obširne in močne organizacije, a so last njihovih članov in jih samo oni nadzirajo. Vsi njihovi denarni viri prihajajo od zadružnih članov in največ trgovskih poslov opravljajo s svojimi člani.

RAZLIKA MED PRAVO IN LJUDSKODEMOKRATIČNO ZADRUGO

Nasprotje med zadrugo po našem pojmu in komunizmom je zelo veliko. Komunizem sloni na diktaturi in nima ne demokratične niti zadružne podlage.

Pri komunizmu je vsa oblast v vsakem oziru v rokah države in ni dovoljeno, da bi posamezniki kot taki lahko delali po svoji volji. Vsaka neodvisna dejavnost posameznikov ali skupin posameznikov v območju države bi pomenila izzivanje države ali stranke, kot tudi je v resnici.

Komunizem mora nujno zadušiti ne le mišljenje in neodvisno prepričanje posameznikov, temveč tudi neodvisno mišljenje skupin posameznikov. Komunizem hoče zadušiti tudi vsak neodvisen korak skupine posameznikov na gospodarskem področju kot tudi na področju trgovskih poslov zadružnih organizacij.

Kaj dela komunizem dejansko z zadrugami? Odvzame jim njihovo prvot-

no demokratično ogrodje ter jih spravi v tak položaj, da so le orodje v rokah države. Tako se zgodi vsem stvarim, ki so pod diktatorskim režimom totalitarne države in zaradi tega tudi zadruge ne morejo biti izjema pri tem splošnem pravilu.

Če te politike komunizem ne bi izvajal dosledno, bi zadruge postale velika nevarnost za totalitarno državno organizacijo.

Zadružna gibanja v komunističnih državah so omejena tako močno, da niso več nič drugega kot posamezni gospodarski odseki države. Take zadruge lahko žive pač toliko časa, dokler se skušajo prilagoditi vladnim načrtom in programom.

Dejstvo, da so Sovjeti ohranili prvotni izraz „zadruga“, je le spretna krinka. Če si ogledamo delovanje takih komunističnih zadrug, nam bo takoj jasno, da so le državne organizacije in nič več. Niso več niti svobodne niti demokratične.

Celovski posojilnici vrnjen del premoženja

V torek, dne 20. se je pogajalo vodstvo Posojilnice v Celovcu pred sodiščem v Celovcu s kupcem njenega posestva v Sekiri, glede vrnitve istega posojilnici in je tudi bil dosežen sporazum. Tako je posojilnica v Celovcu prva, ki je dobila vrnjeno svojo lastnino.

Z velikim zadoščenjem bodo posojilničarji vzeli to vest na znanje. Kakor znano, je nacistična vlada zatrla leta 1938 vse slovenske posojilnice. Tako je tudi posestvo v Sekiri izročila zvezi nemških posojilnic, ki je posestvo razprodala tako, da je notranji del kupil učitelj Erwin Fantur, parcele ob jezeru pa je kupilo devet drugih kupcev. Že 1. 1945 je g. V. Podgorc stopil do Fanturja in ga pozval, naj posestvo vrne. G. Fantur je tedaj posestvo pošteno vrnil v roke g. prelata, toda za vrnitev ni bilo postavne podlage. Splošno smo pričakovali 1. 1945, da bo vrnjeno kratkim potem vse, kar je Slovencem vzel nacistični režim. Koroška deželna vlada je tudi to hotela, toda deželna zveza posojilnic je napravila ugovor, katerega je višje sodišče v Gradcu ugodilo. Šele leta 1948 je izšla nato že sedma postava v zadevi vračanja zaseženih posestev. Ta zakon pa je vrnil samo pravico, da posojilnice obstajajo, ne pa še posestev.

G. Fantur, ki je uvidel nacistično krivico, je prišel te dni v celovško posojilnico ter izjavil, da je pripravljen vse vrniti. Sodišče je obravnavo določilo na 20. september in pri tem je bilo vse urejeno v naše zadoščenje, pa tudi tako, da g. Fantur pri tem ne bo oškodovan.

To je bil torej prvi slučaj, da je bil kupec prostovoljno pripravljen vrniti

Imamo cel kup dokazov, kako vzhodnoevropske podložniške države na vse načine manevrirajo okrog zadružnih organizacij, da si jih popolnoma podreje. V Sovjetski zvezi na Poljskem in v Bolgariji so komunisti idejo o zadružništvu popolnoma izmaličili ter jo podredili popolni državni oblasti.

Pred kratkim so na enak način zadušili svobodno življenje zadružništva tudi na Češkoslovaškem, kjer je imel narodno-gospodarski duh vedno močne liberalne težnje.

KOMUNIZEM OGROŽA RESNIČNO ZADRUŽNIŠTVO

Na svetu imamo na milijone pravih in zvestih zadrugarjev. Zadružne organizacije v svobodnih demokracijah se morajo resno zavedati, kako ogroža komunizem obstoj njihovih organizacij kakor tudi obstoj svobodne in demokratične družbe. Zadruga je sama sebi namen: saj lahko predstavlja rešitev gospodarskih vprašanj vseh narodov, rešitev, h kateri se svet počasi in postopoma približuje. Toda za komunizem je ideja zadružništva le sredstvo za dosego njihovega cilja in ta cilj je komunizem.

V svojem ideološkem pojmu je komunizem pravo nasprotje zadružništva in ga je treba kot takega tudi razkrinkati. (COI)

„kupljeno“ posest, drugi pa še zatrjujejo, da so pravnopostavno kupili. Najeli so advokate in so prosili sodišče, da jim dovoli odlog dneva razprave.

Jedro possetva, ki obsega dvajset orolov, je posojilnica torej dobila nazaj, ali dragocene jezerske parcele ji še niso vrnjene. Čakati bo še treba. Posojilnica ima tako zopet nekaj zemljiške lastnine.

Pričakujemo, da se bodo stari zadružniki polagoma zopet vedno bolj zanimali za posojilnico in, če bodo imeli kaj prihrankov, da jih zopet prinesejo kot vloge, s katerimi more posojilnica ljudem v potrebi pomagati. Posojilnice so gotovo dobrodelni zavodi in zaslužijo zato, da vsi z njimi sodelujemo.

Pogled na živilski trg

Kakor vse drugo, je treba opazovati in urejevati tudi promet z živilci, ki so namenjena za tržno prodajo. Občinski poverjeniki naj pazijo, da blago ne bo predrago. Povod za to misel nam daje sledeči slučaj.

Začetkom avgusta je prišlo na trg v Celovcu veliko sočivja, med tem tudi mnogo kumar. Vrtnarji in kmetje so jih imeli kar polne vozove na prodaj. Ob istem času pa smo videli, da je pripeljal prekupec z inozemsko zelenjavo poln avto kumar. Pri tem bi si marsikdo mislil, da mu bodo obležale, če jih ljudje ne pokupijo; če jih pa pokupijo, je prav, da jih je pripeljal.

Toda zadeva je drugačna. Branjevci in branjevke morajo kupovati sadje in sočivje le od določenega veletrgovca. Na ta način pride do tega, da vsa tržna organizacija vzdržuje previsoke ce-

ODDAJA ŽIVILSKIH ODREZKOV V GOSTINSKIH OBRATIH IN DELAVSKIH KUHINJAH ZNIZANA

Deželni prehranjevalni urad javlja: Po objavi ministrstva za prehrano je treba v gostinskih obratih oddati za jedila le še edino odrezke za meso in belo pecivo.

Zato v gostinskih obratih za jedila ni treba več oddati odrezkov za pšenično moko in za maščobe. Za mesna jedila in za belo pecivo pa je potrebno tudi še v bodoče oddati odgovarjajoče odrezke živilskih nakaznic. — Za prehranjevanje v delavskih kuhinjah veljajo ista določila kot za gostinske obrate. Zato naj se obračajo vodstva delavskih kuhinj zaradi dodelitve pšenične moke in maščob na pristojne preskrbovalne urade, oddelek B.

VRSTE SADJA — ODPORNE PROTI MRazu

Poskusna postaja ameriškega kmetijskega ministrstva v Minnesoti je pred kratkim vzgojila pet novih vrst sadja: dve novi vrsti sliv ter novo vrsto jabolok, hrušk in češenj, ki so odporne tudi proti najhujši zimi. Nove vrste sadja so odlične bodisi sveže ali kuhane ali pa vložene.

VZORNE KONSERVE

Leta 1825. je britanski polarni raziskovalec Edward Parry v polarnem ledovju pustil dve konservni škatli, ki ju je šest let pozneje našel James Clarke Ross na polarni ekspediciji s svojim stricem Johnom Rossom, ko sta odkrila magnetski severni tečaj. Dve leti nato jih je James Ross daroval kapitanu pomožne ladje „Isabelle“, s katero se je vrnil domov, a kapitan je škatli potem podaril muzeju v Hullu v spomin na Parryjeva in Rossova potovanja.

Skoraj sto let se ni nihče zanimal za obe konservi, ki sta ostali zaprti. Vsi so pač mislili, da sta gotovo že pokvarjeni. Toda leta 1913 tedanji ravnatelj muzeja ni mogel premagati svoje radovednosti in ju je odprl. V eni je bilo prekažno goveje meso, v drugi grahova kaša — oboje v neoporečnem stanju. Pokušnja je pokazala, da nista konservi v sto letih izgubili niti sence svojega okusa.

ne. Ker pa gospodinje vedo, da so kumare pri kmetih le cenejše, jih kupijo pri njih in branjevcem ostane blago, ki se pokvari ter je škoda precejšnja.

Gotove dni pride na trg tudi dosti zgodnjega sadja, zgodnjih jabolok in hrušk. Nekatere v bližini sadnega trga sedi branjevka. Sicer sedi na ugodnem mestu, toda kmalu opazi, da hitijo gospodinje mimo nje naravnost h kmetom na Benediktinski trg. Zakaj? Gospodinje so zapazile in zvedele, da stanejo jabolka pri branjevki več kakor pa pri kmetih. Sadje, katero so branjevci dobili iz inozemstva, ni vedno boljše, včasih tudi slabše, ker ni tako sveže kakor domače. Ta branjevka je potožila neki gospodinji: „Ljudje drviyo mimo nas tja na trg.“ Gospodinja pa ji je odgovorila: „Pa pojdite še vi na trg kupit sadje.“ „Ko pa ne smem,“ je dejala branjevka. „Ako jabolok ne kupim od veletrgovca, mi tudi drugega blaga ne da.“

Še nek drug pridelek zahteva več paznje, kakor jo je užival do sedaj. In to je krompir. Dogodilo se je tole: Neka kuharica je nakupila novega krompirja. Da bi imela krompir za več časa doma, ga je vzela kar 50 kg. Čez teden dni je na svojo grozo zapazila, da ji je polovica shranjenega krompirja segnila. Poletje je bilo vroče, zemlja zato še zelo topla in zato tudi krompir, ki so ga izkopali. Pravilno bi bilo, da pustimo krompir shladiti in ga šele nato peljemo na trg. Topel krompir namreč hitro prične gniti.

Pa še eno o krompirju. Letos smo doživeli, da je prišel na trg krompir, ki se ni dal pošteno skuhati. To je bila vrsta krompirja, ki ima sicer lepo ime „Ackersegen“, toda za kuhinjo ni, ker nima ravno najboljšega okusa. To je industrijska vrsta krompirja, ki je bila dobra za vojna leta, sedaj pa jo bo treba polagoma nadomestiti z drugo vrsto krompirja, ki je za jed boljša.



ZASTOR SE DVIGA

Ob pričetku
gledališke sezone

Dne 30. septembra se prične v celovškem mestnem gledališču letošnja gledališka sezona. Letošnje predstave bodo otvorili z Johann Straussovo opereto „Der Zigeunerbaron“. Od opernih del bodo kot prvo uprizorili oktobra meseca Verdijevega „Othella“; uprizorjanje dramskih del pa bodo pričeli z uprizoritvijo Shawove drame „Die heilige Johanna“.

Letošnja gledališka sezona obljublja gledališkim obiskovalcem lep, pester in dober spored. Saj vidimo na programu operet, oper in dramskih del dela, ki so res vredna, da jih človek vidi in spozna. Za vsebino nam jamčijo imena pisateljev in skladateljev, za dobro izvajanje pa novi igralci, ki bodo letos nastopali. Za pester spored pa je poskrbel ravnatelj gledališča g. Theo Knapp, ki je vsakemu lanskemu obiskovalcu celovškega gledališča dobro znan, saj je v pretekli sezoni vključil vsem finančnim težkočam in v kljub vsemu pomanjkanju najbolj potrebnih gledaliških pripomočkov le izvedel svoj načrt in obvaroval to središče kulture in omike pred polomom, ki je že kakor črna senca visel nad gledališčem. Upajmo, da bodo letošnje uprizoritve pripomogle z velikim obiskom rešiti težaven finančni položaj gledališča in omogočile, da bodo tudi gledališki igralci, ki so dokazali svojo požrtvovalnost, ko so vključili nezadostnemu plačilu dali od sebe najboljše znanje, da bi zadovoljili gledalce. Letos se jim mi gledalci lahko izkažemo hvaležne s tem, da bomo česče obiskovali dom kulture in umetnosti. Mislim, da ne bo nikomur žal, če bo ob koncu sezone mogel ugotoviti, koliko novega in zanimivega je in v kolikšni meri se je njegovo kulturno obzorje povečalo.

Pa si oglejmo sedaj še nove igralce celovškega gledališča, ki jih bomo letos videli na odru. Prednost bomo dali ženskemu spolu, kakor je to navada:

Lia Klas bo nastopala kot dramska igralka. V Celovec ne pride kot neizkušena igralka, ampak kot mnogostranska umetnica, ki je pokazala svoje umetniško znanje že na filmskem platnu. Mlada in lepa umetnica bo gotovo očarala svojo publiko.

Elfriede Wessely bo pričela svojo gledališko kariero na celovškem odru kot koloraturna pevka — subretka. Seveda ne bodo to njeni prvi nastopi. Že na Dunaju je očarala svoje poslušalce s svojim lepim glasom na raznih koncertih in dobila na avstrijskem glasbenem tekmovanju diplomu. V Celovcu se mlada umetnica zelo dobro počuti, kar je gotovo predpogoj za nepričuten nastop in, kar je najvažnejše, ona si želi osvojiti celovško gledališko publiko. Iskreno ji želimo, da bi se ji ta želja uresničila.

Johana Aust, dekle z lepimi sanjavi očmi, bo predstavljala na odru mladostno salonsko damo in ljubimko.

Prvič jo bomo videli v „Die heilige Johanna.“ Svojo gledališko karijero je pričela na Dunaju, kar gotovo priča o znanju in daje poročilo za to, da ne bomo razočarani.

V letošnji sezoni bomo končno le imeli priliko slišati zopet dobre pevce; za to so nam poroki sledeči gospodje:

Hans Welz, basist. Da ima res dober in prijeten glas, nam pričajo njegova gostovanja v Angliji, Švici in pri solnograških kulturnih prireditvah, ki so mednarodnega slovesa. Slišati ga bomo imeli priliko že kar 30. septembra v opereti „Der Zigeunerbaron“.

Albrecht Kornhäusel je bil operetni tenor v Gradcu, kjer je bil zelo priljubljen. Če bi ne prišle težave vmes, bi šel mimo Celovca v Švico, kamor so ga hoteli imeti strokovnjaki za petje in igranje. Toda sreča je bila naklonjena celovški gledališki publiku in ostal je v Celovcu, kjer bo gotovo očaral že s svojo prijetno zunanostjo in prisrčnostjo Celovčane; ko bodo slišali njegovo petje, bodo morali odkrito priznati, da jih je očaral.

Fred Filipi prihaja k nam iz Solnograda. Predno je prišel v Solnograd, je nastopal na Češkem ter na Dunaju. Posebno mu je pri srcu kabaret, kar kaže na njegovo živahnost in aktualnost. Tudi njega bomo slišali in videli v „Der Zigeunerbaron“.

Kdo pa so oni, ki nosijo odgovornost za to, da uživajo tudi gledalčeve oči, ter primorejo na ta način petju in igranju, da popolnoma prevzame gledališkega obiskovalca?

Christina Svedlund je nova voditeljica baleta v celovškem gledališču. V svojem sedanjem poklicu se je pričela udejstvovati že kot desetletno

dekle na dunajski državni operi. Zatem je obiskala največja gledališča kakor: v Berlinu, Monakovem, Dresdenu, Bratislavi itd. Ona bo torej pazila na to, da bodo baletni prizori res dovršeni v izvajanju in obliki. Tudi njene možnosti bomo lahko videli že pri prvi letošnji predstavi.

Otto Eisenburger je mož, od katerega je prav za prav odvisen uspeh ali neuspeh predstave. Kaj pomaga dober igravec in pevec, če pa orkester in pevec nimata dobrega dirigenta. Toda tudi pri tem je imelo gledališče srečo, za kar gre gotovo hvala tudi njegovemu ravnatelju g. Knappu, saj je novi dirigent g. Eisenburger dokazal svoje znanje že s tem, da je lahko deloval kot dirigent-gost pri dunajskih filharmonikih. Lansko leto je bil mestni glasbeni ravnatelj v Leobnu, kjer je ustanovil takorekoč iz nič dober simfonični orkester. Pod njegovo taktirko je uspeh gotovo zagotovljen.

Richard Wegeler pa deluje letos kot nadrežiser pri dramskih uprizoritvah. On smatra za svojo dolžnost, privedi dramska dela na tisto raven, ki se spodobi za mestno gledališče. Je strog mož in zahteva od igralcev kar najboljše znanje, požrtvovalnost in sodelovanje med člani gledališča.

Če se torej še enkrat ozremo na vse omenjeno, potem lahko res z zaupanjem gledamo v letošnjo gledališko sezono. Saj je bil že zadnji čas, da se gledališče dvigne zopet na tisto raven, kot jo je imelo nekdanj, ko je človek imel občutek duhovne vzvišenosti, čim je prestopil prag gledališča in je vsaka predstava zapustila v njem neizbrisen spomin ter je gledališče vzbujalo v človeku smisel za kulturo in umetnost.

Žena v Sovjetski zvezi

V Sovjetski zvezi se vsaka žena zaveda, da ima na papirju enake pravice kot moški, zaveda pa se tudi, da bi zaman iskala pravico, če ji kdo stori krivico.

Življenje, svobodo in srečo, ki jo ruski ženi daje sovjetska ustava, komunisti često omejujejo s težkimi omejitvami. Socialni položaj ruske žene je v primeri z Angležinjami zelo reven.

Na prvi pogled bi se utegnili komu zdeti, da Sovjeti res zelo lepo postopajo z ženami. Člen 122 sovjetske ustave daje namreč ženi enake pravice kot možu na vseh področjih gospodarskega, državnega, kulturnega, javnega in političnega življenja. Žena ima torej enako pravico do dela, do plače, do prostega časa, do socialnega zavarovanja in vzgoje. Država ji nudi zaščito pravic, ki jih ima kot mati, in ščiti tudi otroke. Nosečim ženam daje potrebni plačani dopust. Nudi jim podporo s številnimi dečjimi domovi ter otroškimi vrtci.

Toda vse kaže, da imajo Sovjeti ta tako dragoceni 122. člen le „za izvoz“. To se pravi z drugimi besedami, da je bil napisan kot večina ostale sovjetske ustave s posebnim ozirom na uspešno propagando v tujini. Nikakor pa ni nujno, da bi Sovjeti morali vse vsebovane sklepe tudi izvajati. Ti členi obravnavajo posamezne probleme le na splošno in se ne spuščajo v podrobnosti. Zelo nevarno bi bilo trditi, da imajo žene v Sovjetski zvezi enake pravice kot moški, dokler tudi moški nimajo točno določenih pravic in dokler velja za državljane ustava le v toliko, v kolikor jim nalaga obveznosti.

Na vsak način pa drži dejstvo, da ima ruska žena enako „pravico“ do dela kot moški. To pomeni, da mora žena prav tako kot moški opravljati najtežja dela. Tako na primer v najhujši zimi prebije vse dni v mrazu in snegu pri čiščenju snega s cest. Popravljati mora progo cestne železnice ter vlačiti bremena, ki jih v Angliji delavci vozijo z raznimi prevoznimi sredstvi. Seveda pa to ne kaže in ne dokazuje, da je gospodarski položaj v Sovjetski zvezi na kdo ve kako visoki stopnji. Zavedati se moramo, da vse te ruske žene delajo zato, ker so k temu primorane. K delu jih sili potreba po denarju. Plače njihovih mož so tolikšne, da komaj zadostujejo za enega človeka. Ruska žena, ki ima otroke, mora delati, če hoče obvarovati sebe in družino pred lakoto.

Čeprav ima ruska žena pravico do plačila za svoje delo, vendar ne more pričakovati in zahtevati podpore od države, kadar je brez posla. Sovjetska zveza namreč ne pozna brezposelnih podpor. To pa je povsem razumljivo, kajti Sovjeti vedno trdijo, da brezposelnosti sploh ni in je torej vsaka podpora nepotrebna. Ni pa mogoče ugotoviti, če je to res, kar trdijo, kajti Sovjetska zveza ne objavlja življenjskih in gospodarskih statistik.

Pač pa je možno ugotoviti pokojnine, ki jih prejmejo bolni, stari in ponesrečeni delavci. Najvišja pokojnina, ki jo prejme mož ali žena zaradi delavne nesposobnosti, znaša 300 rubljev na mesec.

Matere dobé ob rojstvu otrok podporo in posebne nagrade. Toda te podpore prejmejo šele ob rojstvu tretjega otroka. Takrat izplačajo materi enkratno vsoto 400 rubljev. Po rojstvu četrtega otroka pa dobi 80 rubljev mesečno. Plačila dosežejo višek ob rojstvu 11. otroka, ko dobi mati mesečno 300 rubljev. Poleg tega dobi mati ob 11. otroku nagrado 5000 rubljev. Seveda pa je vprašanje, katera ruska mati zmore v tako težavnih razmerah roditi enajst otrok.

Glede otroških domov in vrtcev tudi nimamo nič pisanih poročil, toda opazovalci, ki so živeli v Sovjetski zvezi, soglasno trdijo, da je takih ustanov zelo malo in so nezadovoljive. Njihovo poslovanje pa tudi ni brezplačno, temveč morajo starši za otroke plačevati. Skratka enakost ruske žene z možem je le v tem, da lahko žene delajo prav tako trdo ali še trše kot moški, poleg tega pa morajo skrbeti še za otroke in za dom. (COI)

POLDNEVNA ZAPOSILITEV

Urad za žensko delo vrši po vsej državi Washington poizvedbe za ugotovitev možnosti poldnevne zaposlitve žen in zbira vse prednosti in nevšečnosti te vrste zaposlitve, ki ni mišljena kot nadomestek za celodnevno zaposlitev, temveč kot prilika za žene, da praktično izrabijo svojo sposobnost in znanje, pri tem pa imajo še dosti časa za domače in rodbinske opravke.

VRVI IZ NYLONA

V Angliji izdelujejo zdaj vrvi iz posebnega nylonovega tkiva, katere izvažajo v razne dele sveta; te vrvi uporabljajo na ladjah, pri ribolovu in zlasti pri kitolovu. Londonska tvrdka je te vrvi izdelovala že med drugo svetovno vojno z velikim uspehom. Vrvji imajo obseg 10 palcev, kar je za nylonove vrvi zelo veliko. Če pomislimo, da je nylon dvakrat bolj odporen kot najboljše vlakno iz konoplje, bomo razumeli važnost te iznajdbe. Nylona, ki ga uporabljajo za izdelovanje vrvij, pa ne smemo zamenjati z nylonom, ki ga uporabljajo za izdelovanje nogavic in oblačil, ker je povsem različen. Nylonove vrvi so zelo odporne, zelo prožne in lahko uporabljive tudi mokre ali deloma zmrznjene. (COI)

Gledališče

Začetek predstav ob 20:30

30. septembra: Cigan baron (Zigeunerbaron)

1. oktobra: Cigan baron
2. oktobra: Cigan baron
4. oktobra: Cigan baron
5. oktobra: Sveta Ivana (Die heilige Johanna)
6. oktobra: Cigan baron
7. oktobra: Cigan baron

CIRKUS CENTRAL PRIDE V CELOVEC

V kratkem bo postavil svoj šotor v Celovcu cirkus Central, ki sicer ne bo kazal slonov in rjovečih levov ter drugih živali, ampak izredno pester varietističen spored. Spored traja skoro tri cele ure, v teku katerih nas bodo zabavali izredno spretni akrobati kakor: Columbia Boys na velikih in malih kolesih; Cavalier; trije Miriami na kotačih se krogiljah; Mr. Lucki, kralj žeparjev; Picardija; Malinija; Taraba na vrvi; Mont Grossis z vratolomno igro s smrtjo in glasbena kapela dr. Roitz. Videli bomo tudi dresirane golobe in pse. Dan prihoda cirkusa Central bomo še objavili.

Pomagaj drugim in sebi!

Pred 37 leti je ustanovil v Ameriki neki mlad duhovnik društvo pod imenom: „Goodwill Industries of America“ (morda bi to pravilno prestavili: „Dobrovoljno delovanje v Ameriki“). Danes šteje društvo 100 podružnic.

Najprej je omenjeni duhovnik nabiral staro obleko mestne gospode, ki jo je dal popraviti in je popravljeno poceni prodajal potrebnim ljudem. Za popraviljanje je najemal pohabljenе ljudi, ki niso našli druge službe. Stvar se je obnesla in kmalu je nastala delavnica, v kateri so popravljali čevlje in pohištvo. Iz dohodkov teh delavnic teden za tednom izplačujejo siromakom znatne svote. Svoje podružnice ima ta zavod danes v vseh 48-ih deželah Združenih držav; ima pa tudi podružnice v Indiji in na Kitajskem.

Zadnji čas zavod posreduje brezposelnim tudi službe. L. 1946. je posredoval 10.000 ljudem redno delo. Kako za-

vod deluje, kaže tale slučaj: Nekega dne je nekdo prosil delovno posredovalnico, naj pošlje k stari bolnici postrežnico. Čez par ur pride k bolnici ženska, ki pa je prosila zavod, da ji poskrbi drv in premoga. Obljubili so ji: „Dobiš premoga in drv, kadar osnažiš bolniško sobico.“ Čez par ur pride siromak, ki prosi za hlače. Zavod mu odgovori: „Dobiš jih, če greš k bolnici drva cepit.“ Naslednja prosilka je prosila čevlje za otroke. Zavod ji odgovori: „Dobiš jih, če greš takoj k nekemu siromaku in mu zašiješ hlače.“ Koj za tem pride siromak, ki ni imel dela. Bil je čevljar, ki je v sili še svoje orodje prodal. Temu so naročili, naj popravi čevlje za otroke tiste ženske, ki je prosila za čevlje. Vsi ti so si torej pomagali s tem, da so delali za druge potrebne ljudi.

Vsekakor zanimiv način, kako se dá z delom pomagati sebi in bližnjemu. Mogoče bi se tudi pri nas dalo nekaj podobnega urediti.



Radia Schmidt

Prodaja - popravila žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48



Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

SKOČIDOL—VERNBURG— PODRAVLJE

Običajne vnebohodne procesije v Lipo, pri kateri je bilo letos več ko 1000 oseb iz župnije in vseh far dekanije, smo se udeležili tudi farani skočidolske župnije s preko 100 udeležencev. Procesijo na praznik presvetega Rešnjega Telesa po smo morali letos radi deževja obhajati le v cerkvi. Pridigo je imel preč. g. rektor misijonišča Vernberg.

Zato je pa bila procesija nedeljo nato (na „lepo, nedeljo“) v gradu Vernberg ob ogromni udeležbi vernikov od blizu in daleč tem bolj slovesna. Starodavno grajsko poslopje, štiri velike oltarje, pota in stene so sestre v svoji čudoviti umetniški nadarjenosti okrasile z nebrot zastavami in zastavicami, z lepimi venci in cvetlicami, s pomenljivimi napisi in z raznimi cvetličnimi mozaiki pred oltarji in po obhodni poti. Zlasti je bilo veliko šolske in pošolske mladine in moštva. — Tudi obe sejmski procesiji, na šmarjetino nedeljo v Skočidolu ter na angelsko v Podravljah, sta bili krajem in časom primerna proslavitev presv. Evharistije po številni udeležbi vernikov. Razen preč. g. župnika, ki je imel v skočidolski farni cerkvi glavno pridigo in vodstvo obhoda, pa je le malo Lipljanov vrnilo naš vsakoletni nabožni izlet na vnebehod v Lipo!

A tudi Vernberg z okolico in Goriče obhajata svoj lasten semenj z udeležbo fantov pri božji službi. Pri semnjih so tudi godbe sodelovale pri procesijah kakor tudi na dan sv. Rešnjega Telesa. Na predvečere semnjev ter na semenjske dneve same pa so povsod okoli fantje podirali topiče, da je donelo na vse strani! Dolinski semenj pa bo šele kot zadnji župnije.

Romanje na Svete Višarje se je od nas udeležilo 30 oseb. Nekaj so jih pa radi pomanjkanja predpisanih listin odklonili. Nekateri pa so poromali tja posamezno.

Žogometno športišče v Podravljah doživlja skoro vsako nedeljo oz. praznik kak nogometni dvoboj. Gledalcev in spodbujevalcev je navadno mnogo navzočih. Društveniki napravljajo od časa do časa tudi izleta n. pr. v Krko in k Vel. Kleku.

Po 8 letih je svojo rojstno župnijo spet enkrat obiskal naš rojak, preč. g. p. Jozue Scharwitzl, OFM, tačas v Telfsu, Tirolska. V veliko zadovoljnost ver-

nikov je opravljal sveto božjo službo skozi 14 dni v podružni in v farni cerkvi.

Vse poletje so se v misijonišču Vernberg vrstile duhovne vaje in druge verske prireditve za razne stanove in poklice iz vse dežele. — Nemalo novih hišic je zrastle iz zemlje in jih še raste. Pa tudi precej novih gnojnih in gnojničnih jam!

V zadnjih letih zagledajo novorojenci naših vasi luč sveta navadno v beljaški porodnišnici. Zato so skoraj redno tudi tam kršчени. Preč. g. dekanu polagoma ne bo treba za našo župnijo več dodeliti svetega krstnega in birmanskega olja. Sicer pa naj rojenčki rastejo v starosti, modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh! — V našo ljudsko šolo je zdaj vstopilo 30 novih šolarjev. Mnogo otrok pa zahaja od nas v šole v Vrbo, Lipo, Beljak in Celovec. Stirje so tudi na Pleševcu (Tanzenbergu). — Cerkvene poroke so bile doslej tu štiri. — Umrlo je pa letos 8 oseb; dva otročiča in 6 odraslih: Lucija Krainer, stara 78 let, Ana Aicholzer, stara 80 let, Ivana Ana Scharwitzl, vdova po dr. Antonu Scharwitzlu na Dunaju, stara 65 let, Janez Weidacher, star 75 let, Mihael Trink, star 76 let in Janez Ragonigg, star 77 let. Večna luč jim sveti in večni mir jim bodi!

PODPECA

Kje je to? Pod Peco sicer ležijo Večna ves, Podgora, Bistrica itd., a vasi Podpeca nikjer ni najti. Iskali bi jo tudi zastonj. Bo že treba iti precej visoko navzgor po pobočju Pecé, da boste prisopihali v Podpeco. Rekli bi, da nekako visimo na kolenih naše „gospe“ Pece. Tukaj živimo preprosto v lepi planinski samosti.

Tako smo vam, dragi bralci, vsaj na kratko orisali, kje in kako leži naša prijazna vasica, ker se danes prvič oglašamo v naši priljubljeni „Koroški kroniki.“ A viharji zadnje vojne so tudi pri nas razsajali. Prišla je nekega dne tolpa vojakov, ki so bili na zunaj še človeku podobni, a v srcu slabši kot zverine. Zažgali so naše domove, pobili in postrelili starčke, matere in otroke, nekaj pa so jih še pognali v tujino. Vprašali smo se, zakaj vse to? Ali zato, ker je nas rodila slovenska mati? — Tudi ti časi so, hvala Bogu, minuli.

Kar pa se je nas vrnilo iz izgnanstva, si sedaj gradimo nove domove. Zopet

sejemo in, če vreme pripusti, tudi žanjemo. Ravno sedaj je pri nas čas žetve. Ječmen in rž sta že v snopih, toda pšenica in oves pa se še na večini njiv klanjata žanjicam. Ajda pri nas seveda ne raste. Saj bi jo slana niti do cveta ne pustila.

Prav dobro pa se obneseta pri nas gozdarstvo in pa živinoreja. Les pri nas v gorah pač boljše uspeva kot pa spodaj v dolini. Imamo tudi izvrstne pašnike, na katerih v poletnem času živini gotovo ni treba stradati okusne sočne trave.

Tako smo vam povedali, kje in kako približno živimo. Če pa imate korajžjo, pa nas pozimi na smučih lahko obiščete.

VELIKOVEC

Za avtovozače je priredil g. Pogačnik v Velikovcu enomesečni tečaj, katerega se udeležuje 15 fantov, med njimi tudi 4 orožniki. — Zvečer, dne 21. t. m. po končanih voznjah so imeli tečajniki še teoretični pouk, avto pa so pustili medtem pred hišo. Po končanem pouku je hotel lastnik voza zapeljati avto v garažo, kar zapazi v njem neznanega moškega s samokresom v roki. Lastnik hitro odskoči in kliče fante, ki so že odhajali, na pomoč.

Ko neznanec zapazi, da prihajajo nekateri fantje na pomoč, skoči iz avtomobila, fantje pa za njim. Med begom je začel neznanec streljati in posrečilo se mu je uiti. Le škoda, da so orožniki — učenci tečaja —, ki imajo orožje, pred tem dogodkom že odšli, ker se drugače verjetno neznanec beg ne bi posrečil.

Pobegli neznanec je okrog 160 cm visok, svetlih las, brez pokrivala, ima črno obleko z belimi črtami. Ako ga kdo opazi, naj to takoj javi najbližji orožniški postaji.

RUTE

Preteklo nedeljo smo obhajali naš vsakoletni semenj (žegnanje). Lepo vreme je privabilo od blizu in daleč v naše privlačne Rute, Kopanje in Ovčeno še precej gostov. „Fletno je bilo,“ je bila splošna sodba in prehitro mine vse prijetno. Semenj je pač le enkrat letno; če pa bi ga praznovali večkrat, bi se naše gospodinje gotovo pritožile. Časi se spreminjajo in tako smo tokrat prišli na svoj račun prav vsi — revni, bogati, stari in mladi. Mladina se je pošteno „naražala“, fantje pa še navriskali; gostilničar je spravljal zaslужeni dobiček, ko so žejni gostje spraznili obilno zalogo. Pa tudi starejši ljubitelji „nežnega športa“, katerim se ob zvokih harmonike le še prerada pojavi „neozdravljiva srbečica podplatov“, si zadovoljno manje roke, ko so bili deležni vseh sladkosti semnja.

Naše iznajdljive gospodinje pripra-

vijo prav vse, kar si za semenj naši še tako izbirični želodci poželijo. Glavno vlogo igra ta „čisava“, ki jo naši rojaki spodnje Koroške menda sploh ne poznajo, seveda pa tudi „nabulane“ in navadne „prate“ ne sme manjkati. Gospodinje že od nekdaj tekmujejo medseboj, katera bo napravila najboljšo „čisavo“ in najbolj postregla svojim semnjakom.

Semenj je v nekem oziru neke vrste potrata; ima tudi svoje senčne strani, tako, da se navadno šele potem spraviš v stari zlati tir, ko si ves teden „otepal“ po „mejsti.“ Hvala Bogu, da smo v času dozorevanja „čomp“, „polkarnje“ po njivah nas ne bo spravilo ob predpisano število kalorij s tako lahkoto. Stara navada je železna srajca; mi bomo pomrli, navade pa bodo ostale. In ne samo dekleta, ampak tudi fantje bodo „prepievali“: „Poj, poj, ptiček moj! Kak' bom pel, k' sem se ujel“ — — —

BISTRICA PRI ŠMIHELU

Posestnik Črnko z Bistrice je bil s konjem v Sinči vasi. Konj se je tako ustrašil avtomobila, da je zdirjal in pri tem je padel voznik z voza tako nesrečno, da si je zlomil nogo. Odpeljali so ga takoj v celovško bolnico. Bog daj, da bi kmalu okreval!

RINKOLE

Naš podjetni Kajžer si je uredil novo moderno stiskalnico za sadje. Tako nam sedaj ne bo več treba sadja voziti v oddaljeno Bistrico. Pa ne samo domačim, tudi iz bližnjih vasi bo rad ustregel. Sadeje letos prav lepo obeta, tako da bo marsikomu še sodov zmanjkalo za mošt. — Dekleta kuhajo marmelado, gospodinje sušijo sadje, moški pa le bolj mošt „porajtamo“. Z letino smo prav zadovoljni in Bogu hvaležni; da bi le zdravi uživali te dobrote.

BRESKA VES PRI ŠMIHELU

V nedeljo, 18. t. m. smo pokopali Kuštrovo Milko; umrla je za sušico, šele 20 let stara. Veliko je bilo pogrebcev, ker je bila Milka spoštovana, pridna in priljubljena pri vseh. Žalujemo naše sožalje!

ŠT LENART PRI SEDMIM STUDENCIH

Poletje beži od nas in čas je, da zopet enkrat primemo za pero. Sedaj spravljamo krompir in začeli bomo zopet z žetvijo in sicer z ajdo. Krompir je letos še kar lep in poln. Tudi koruza (sirk) lepo kaže. Vreme ga pa malo lomi in moramo radi dežja večkrat delo prekiniti in uteči domov, da nismo preveč mokri.

„Žegne“ smo tudi vse opravili. Zadnji je bil gorpiški. Bilo je precej ljudi, toda zvečer so se polagoma vsi porazgubili ali pa šli v gostilniške sobe, kajti (Nadaljevanje na 8. strani)

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviren roman)

27.

Pijan kot trejš se je zvečer privlekel domov. Sebenak je novico že razbobnal. Zimovka kar ni prenehala jezikati.

Jerč je tožbo zgubil. Sebenak bi bil pripravljen močvirje deliti, Jerč pa je tiščal svojo.

Znova je tožil.

Gruntarji so stiskali glave. Ne bo dobil. Deliti bo moral. Še vesel bo, če bo odpravil samo s polovico. Za hektar večjo parcelo ima.

Sebenak je užival. Pritisnil ga je. Stroškov ni bilo malo. Gospodje ne hodijo na komisije zastonj. Tudi ne za kovača. Še stotak jim je premalo.

Jerč je škripal od jeze. Jerčevka mu je hotela nekaj očitati, udaril jo je, da se je sesedla.

Lojze je držal z očetom.

Sebenak nas ne bo.

Jerč je kar pozabil na Uleša. Samo Sebenaka je videl, njegovo hišo in klopitanje Sebenakovih koles ga je teplo napevnost po srcu.

Vzel je novega advokata.

*

Na svete Tri kralje je prišla k Sebenaku nova gospodinja. Zimovka.

Otrokom je Sebenak zapisal deleže. Ko odidejo od hiše, jih lahko precej vzmó. Tudi v denarju, če bodo tako zahtevali.

Andrej se ni upiral. Le takrat, ko je oče hotel, da delež tistega otroka, ki ne bo šel od hiše in bo doma umrl, ostane pri hiši, je zrasel.

Sebenak se je moral vdati, da se delež razdeli med druga dva otroka.

„Za našim denarjem se ne boste tožarili,“ mu je zabrusil Andrej vpričo notarja.

Zimovčev grunt se je priključil k Sebenakovemu. In Zimovka je koj tisti dan vedela, da Andrej proti njej ne bo popustil.

Ljudi Sebenakova poroka ni začudila. Čudili so se le, da se ji je Andrej tako malo upiral. Ugibali so vse mogoče. Nekateri so namigavali na Andrejevo bolezen, drugi spet so zatrjevali, da se je zadrževal zavoljo Francke.

Andrej je molčal. Čutil je, da so mu zadnje leto moči silno upadle. Vse ga je jedlo, najbolj pa se mu je smilila Francka, ki je vedno hiral. Rahlo deklišvo jo je še bolj napravilo podobno materi. Če se je spomnil nekaj let nazaj, je moral z grozo ugotoviti, da ji meso kar leti s kosti.

Nemara bo prva, ki bo šla za materjo. Silil jo je k zdravniku, toda dekle se je upiralo. Iz oči ji je bral, da ve, da ji ni pomoči.

Očetova poroka je Francko najbolj pritisnila. Koj prvi večer, ko je Zimovka ostala v hiši, je odšla v sobo k An-

dreju. Brez besede je planila v vek. Andrej je ni mogel potolažiti.

„Zdaj imamo mačeho.“

„Nič se ne ženi. Dokler bom jaz pri hiši, ti ne bo hudega. In kadar me ne bo, s takim deležem te bo vsak rad vzel v oskrbo.“

Ta večer so vsi trije legli spat s čudno otožnostjo. Materina smrt jim je živo stopila pred oči. Začutili so se samotne in odtrgane od lastne hiše.

Andrej dolgo ni mogel zaspati. Peter se je premetaval po postelji in oba sta prisluškovala stopinjam nove gospodinje, ki je koračila po hiši.

„Obema smo odveč. Zdaj bo Zimovčev mulec prvi. Da očeta ni sram!“

Peter je z rokami pod glavo strmel v strop.

„Bojim se, da se je naša hiša pričela razkopavati. Zdaj je oče še v tožbi z Jerčem.“

Andreja tožba še posebej grize. Očeta pozna. Iz samega napuha se ne bo vdal in čeprav bi vedel, da je vse izgubljeno. In Jerč tudi ne bo popustil.

„Tega je bilo tudi treha,“ pritrdi Peter Andreju. „Naj bi se Kacon rval z Jerčem.“

„Oče je samo čakal, da je Kacon prodal. Zato vem, da ne bo popustil.“

„Naj bo že, kakor hoče. Za nas ne bo dobro,“ krehne Peter in se obrne v zid.

Andrej ne more spati. Po vsej hiši je že tiho, Andrejeve misli pa so napete do zadnje meje.

Delež je zapisan. Nihče jim ga ne mo-

re vzeti. Peter bo nemara bolezen pre-rasel. Zdaj bi se moral paziti.

Na Petru so vse Andrejeve misli.

Počasi prihaja trudnost, ki jo Andrej čuti vsako noč. Misli se belestrajo, zapletajo.

Tako je Sebenakova hiša stopila v novo življenje. Z Zimovko in z Jerčevo tožbo.

Andrej se je v srcu postavil proti obema.

*

Spet so pričeli s komisijskimi ogledi. Sebenak je letal od Poncija do Pilata, Jerč se je pridušal in na tihem upal.

Stegnar in Golec sta spet prisegala.

Vse se je obračalo v Jerčev prid.

Sebenakov delež je drugi. Nujno je, z ozirom na lego močvirja, da močvirje pride v njegov delež, ker ga ni niti z eno besedo izključil. Razlog, da močvirja pri domenitvi ni omenil, je nezadosten.

Jerč je tožbo dobil.

Sebenak se je takoj sestal s svojim advokatom.

„Vložite priziv. Pravica je na vaši strani. V najslabšem slučaju se mora močvirje razdeliti in sicer v razmerju hektarjev.“

„Tudi jaz tako mislim,“ se uklinja Sebenak.

Tako ponosen Jerč v svojem življenju še ni bil. Sebenaka so stroški oplasili.

Zimovka se je zagrizla v moževo borbo.

(Dalje prihodnjič)

(Nadaljevanje s 7. strani)

postalo je že hladno in vsi smo čutili, da se bliža jesen.

Šola se je tudi začela. Sicer bi potrebovali otroke sedaj doma pri pospravljanju poljskih pridelkov, toda pomagati si ne moremo; škoda je vsake ure, ki jo otroci izgubijo, vse je namreč dobro, česar se naučijo. Upamo, da nas bodo učitelji in otroci spet kmalu presenetili s kako prireditvijo, kot so to naredili lansko šolsko leto.

Zadnji dve nedelji smo bili v Zmotičah (pri Brnci) pri Prangarju, kjer smo si ogledali Klinarjevo opereto „Miklova Zala“. Igra je zelo dobro izpadla, posebno dobro sta igrala Meta in Jurček. Samo čudno se nam je zdelo, da so vlogo Mete, ki je res dobro igrala, pri zadnjih dveh predstavah zamenjali. Posebej moramo pohvaliti Zalo in Mirka, ki sta s svojima glasovoma očarala vse poslušalce. Nikakor ne smemo pozabiti na Skenderbega, ki se je tako vživel v vlogo, da je najbrž še sam verjel, da je turški paša. Dvorana je bila zmiraj nabito polna in res bi bilo

dobro, da bi jo malo raztegnili, kajti stlačeni smo bili kot sardine v škatli.

Tudi ženimo se radi. Najprej se je poročila Likar Alojzija iz Radne vasi, za moža si je vzela Arnolda Urbana. Precej velika slovestnost je bila pri poroki Erike Gallob, ki si je izbrala za moža orožnika Schneeweiß Franca. K poroki so se pripeljali kar z devetimi vozovi. Fantje so jima „zapenjali“, kar jim je navrglo precej denarja. Kot tretja je zapustila samski stan Ela Meislicer, p. d. Jurčeva, za oporo v zakonu si je pa izbrala Gregorija Pavlija, p. d. Pešcarjevega. Ela je bila ves čas vneta cerkvena pevka in z njo bodo pevci izgubili eno najbolj vestnih in pridnih pevk. Vsakokrat je bila prva, če je šlo za olepšanje farne cerkve ali pa za nabiranje zelenja. V zakonskem stanu ji želimo vsi vse najboljše in obilo blagoslova božjega. Toda upamo, da bo še v kljub temu kaj rada pogledala v naš Št. Lenart, saj ne gre daleč od nas, samo v Radno vas. — Enako želimo obilo sreče na novi življenski poti tudi vsem ostalim novoporočencem.

Nad 100 let proizvajamo

- likerje
- spirituoze
- sadne sokove
- gorčico
- kis

Albert Eckert

GRAZ - Alte Postgasse 124

MALI OGLASI

VEŠČO GOSPODINJSKO POMOČNIČO s kuharskim znanjem in dobrimi priporočili sprejemem takoj. Dobra plača in oskrba. Amlacher, Celovec, Pischeldorferstrasse 16. 510

POSESTVO 25 ha, ugodno za tujski promet, v Ziljski dolini na prodaj. Poizvedbe v gostilni M. Prošek, Celovec, Linsengasse 1. 509



Zapet v predvojni kakavasti!

Ponovna otvoritev

ADRIA VINARNE
(ADRIA WEINSTUBE)

v 1. nadstropju dnevno
od 20. ure naprej dunajska godba (Schrammel)

Dobra kuhinja - Negovana vina
Gostilničar KRAINZ

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEC - Burggasse

Beri in širi
„Koroško Kroniko“!

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG.

na roko vzglavni in žametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Rožanske opekarne

(ROSENTER ZIEGELWERKE)

Johann
Guidassoni
O. H. G.

Področica - Koroška
ROSENBAACH - TELEFON 6

Podjetje obstaja že 30 let in ima zaposlenih 40 do 45 oseb.
Glavno zalagališče Koroške in vzhodne Tirolske. Letni obrat
3 milijone opek. Peč v obratu od marca do decembra.

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER
DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

Čeneni

plašči

za dame in
gospode pri

Waldner

Celovec - Klagenfurt
10.-Oktober Straße 2 - Tel. 22-73

Radio Celovec

Opozorilo! Vodstvo slovenskih radijskih oddaj sporoča vsem cenjenim poslušalcem, da se je čas slovenskih radijskih oddaj od 2. oktobra naprej spremenil. Nov čas oddaj je sledeč:

NEDELJA, 2. oktobra:
7.15—7.30: Jutranji pozdrav: Slovenske narodne pesmi poje kvintet: „Veseli fantje“.

13.30—14: Nastop pevskega zbora iz Št. Senarta pri Sedmih studenih.

PONEDELJEK, 3. oktobra:
9.00—9.30: Glasbeni pozdrav; Zanimivosti; Glasbeni vložek; Pouk slovenščine; Slovenska pesem.

TOREK, 4. oktobra:
9.00—9.30: Jutranji pozdrav; Poročila; Glasbeni vložek; Gospodarsko predavanje; Slovenska pesem.

SREDA, 5. oktobra:
9.00—9.30: Glasbeni pozdrav; Poročila; Glasbeni prehod; Deset minut za gospodinje; Slovenska pesem.

ČETRTEK, 6. oktobra:
9.00—9.30: Jutranji pozdrav; Poročila; Glasbeni prehod; Pouk slovenščine; Slovenska pesem.

15.00—15.15: Narodne pesmi.

PETEK, 7. oktobra:
9.00—9.30: Glasbeni pozdrav; Poročila; Glasbeni prehod; Zdravniško predavanje; Slovenska pesem.

SOBOTA, 8. oktobra:
9.00—9.30: Jutranji pozdrav; Poročila; Glasbeni prehod; Pregled tiska; Slovenska pesem.

Finančna zbornica krške škofije

CERKVENI PRISPEVKI

Vse katoličane, ki so dolžni cerkveni davek plačevati, pa ga za 3. četrtletje 1949 (zaključeno 1. septembra 1949) še niso plačali, pozivamo, da v opominjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. oktobra 1949, plačajo svoj prispevek pri pristojnem župnem cerkvenem svetu.

Prispevke, ki do 21. oktobra 1949 ne bodo vplačani, bodo župni cerkveni sveti pobirali in ob enem zaračunali pobiralno pristojbino 1 S.

Kinder FOTO **Ella Petrykiewicz**
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49-36

Bavce, lake, emailje, laneni fienež,
slikarske in pleskarske potrebnosti

kupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA
FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38